

מול התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים חסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגדול שליט"א

בני ברק - אלעד

ט"ו שבט תש"ע

בשלה

שנה י"ד גליון תרמ"ו

תוכן העניינים

- לקח טוב עמוד ג'
- קול תפילה עמוד ה'
- שבת בשבתו עמוד ז'
- דבש תמרים עמוד ט'
- בשפתי צדיקים עמוד י"א
- פרפראות להכמה עמוד י"ג
- ודרשת וחקרת עמוד ט"ו
- פניני התורה עמוד י"ט
- חוקים להורותם עמוד כ"א
- הילולא דצדיקיא עמוד כ"ג
- דבר בעתו עמוד כ"ז
- משולחן מלכים עמוד כ"ח
- דברות קודש עמוד כ"ז

ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים

צייר נפלא ואומן במלאכתו פתח לו חנות גדול במרכז העיר בין שאון האנשים ומדי יום ביומו חי מראה להעובדים ושבים את פרי עטמו מציוריו הנפלאים מרהיבי עין כדי שכולם יראו את יופי ציוריו ואת אומנותו הנפלאה.

ביום אחד העמיד הצייר צורת סוס יפה מאוד שהי' נראה ממש כסוס אמיתי, הצייר התחבא מאחורי הסוס כדי לראות ולשמוע את תגובתם והוות דעתם של האנשים, אך לדאבונו לבו נכה לדעת שאנשים עוברים ושבים אין איש שם על לב להסתכל על ציורו הנפלאה,

משפקעה סבלנותו יצא ממחבואו ועצר אחד ושאלו: איך אינך מתפעל מן הציור היפה, ענה לו האיש: אכן הציור שעשית הוא כלילת יופי וכל רואיה יאמר שזה סוס אמיתי ולכן לא מתפעלים ממנו, כי כמה סוסא איכא בשוקא, שאל לו הצייר: ואלא מה עלי לעשות, ענה הלה: עצתי הוא שתחתוך את הצורה לעיני כולם ותשים זה שלא לצד זה, ודבר זה יעורר תמיהה גדולה בין החמוץ בראותם הצי סוס עומד ברחובות קריה, ואז יכירו וידעו כולם את יופי ואיכות הציור.

עפ"י משל זה מבואר בספה"ק ענין קריאת ים סוף שעשה הקב"ה נס ופלא שקרע לנו את הים ועברו ישראל בתוכו בחרבה, ובאמת כאשר יתכונן האדם על הנסים שהקב"ה עושה לנו מדי יום ביומו כאשר רוקע הארץ על המים, לא יתפעל כ"כ כי נדמה לו שעולם כמנהגו נוהג ואין שום נס בדבר זה שהאדם מתהלך לו על האדמה כיון שכך אמנם צריך להיות שתהיה קרקע שניתן ללכת עליה, ואין איש שם על לב לעיוזו נפלאותיו של בורא עולם על נסך שבכל יום עמנו.

אכן כאשר ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים או אז המה ראו כן תמהו איך זה שהים יוכל להקרע לשתים, או אז הבינו שנסם כאשר ישוב הים לאיתנו הייבים הם להכיר בנסים שהם עפ"י דרך הטבע.

ובזה ביאר הרח"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע בליקוטי שושנה מאמה"כ ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, כי ישראל היינו רום המעלה, ובעיני אנשי המעלה אף הטבע היום יומי, גם זה נס אצלם ומודים ומשבחים להשי"ת על נסו שבכל יום עמנו ועל נפלאותיו וטובותיו שבכל עת, וזהו "ובני ישראל" בעיני רום המעלה הלכו ביבשה גם ההליכה ביבשה נחשבת בעיניהם לנס, כי אף הטבע הוא נס וכאילו בתוך הים, וזהו הלכו ביבשה וכאילו בתוך הים.

די היסטאריע

אנשי די היסטאריע נסמך קומת רבי מאיר בעל הנס

עמוד ל"ז

להכנסת מודעות, ברכת מול טוב,
הנצחת שם, לעילוי נשמת
ולכל שאר עניני המערכת
הארות והערות וכדו'
אפשר לפנות
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל**
אילאוויטש הי"ו
011-972-527648437

די מעלות פון

לאמיר בארצייאן

ה

די פינפטע
מעלה איז:

"זער כולל וואס מאן
רעדט איז א גרויסער
כולל. אריבער ניוניציג
אונגעלייט לערנען אין
זעם כולל, זאס איז
א גרויסע חלק פון
אונזער קהילה אין
בני ברק"

דער
"כולל עצי חיים" לצדקת רבי מאיר בעל הנס
פארמאגט א "כולל לאברכים" וואו

נאנט צו הונדערט אברכים זענען זיך מייגע על התורה מתוך הדחק

כ"ק מרן רבינו הגדול שליט"א
בסעודת הולילא של מרן הקדושת ירו"ט זי"ע
ומנבית השנית לטובת כולל עצי חיים ד'סאטמאר בני ברק
כ"ט שבט תשס"ט - כוויליאמסבורג

כאטש כאטש כאטש ...
קומענדיגע וואך אי"ה

ה כונו ! ה כונו !

דינער הראשונה

מוצש"ק פר' תרומה הבעל"ט - בעיר וויליאמסבורג

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפיו סופרים וספרים ע"ד מוסר והסידות נאמרים

לצורך רפואת נפשכם שעל ידה תתעוררו
לתשובה. (אמרי פנחס)

☆

ולקטנו דבר יום ביומו, ולקטנו פי' שפע
הפרנסה תלוי דבר יום ביומו, במדת
דביקות האדם בתורה ותפילה מדי יום.

(מאור ושמש)

☆

הילך בתורתו אם לא, נמינו של הצדיק
באותה שעה היה מיוחד במינו, כי אולי
שכולם נוכחו שהלה הוא צדיק שהרי המן
ירד לפתחו, בכל זאת היתה עליו להשפיל
עצמו ולהיות בעיניו לא אם פי' אין ואפם.

(שלחן הטוהר)

☆

והיה ביום השישי והכינו, על האדם
להבין עצמו כדי שיהיה ראוי לקבל קדושת
שבת. (מדרש פנחס)

☆

שמעתי את תלונת, אף כי תביעתם
ללדס היתה בצדק, היה עליכם לבקש
רחמים ולא להתלונן. (מלבוש לשבת ווי"ש)

☆

והם השמש ונמס, על ידי והם השמש
עבודת השי"ת בהתלהבות ובבהירות
ונמס פי' ממיסית ככך את כל המכשולים
והמסכים המבדילים בינו ובין השי"ת.

(אילנא דחינ)

☆

עד אנה מאנתם לשמור, מאחר שמה
לא הקדים לומר לדס פרשת שבת כמו
שנצטוו, חסרו את הצפייה וההמתנה
לשבת ובסופו של דבר נכשלו בחילולה,
ולכן כלל אף את משה באמרו עד אנה
מאנתם לשמור, כי אילו נאמר לדס תחילה
היו שומרים ומצפים לבוא יום השבת.

(קדושת לוי)

☆

קח צנצנת, ברש"י לפני הארון, כפי מה
שהאדם עמל בתורה המנחת באחרת
ומתייגע בה, קד זוכה היא לשפע
ולהרחבה. (נאות הרשא)

☆

כתב זאת זכרון בספר וכו', לא די
בלימוד ספרי מוסר, אלא ושים באזני
יהושע פי' דצריכים לשמוע מפיו הצדיק
בעצמו. (בעל שם טוב)

ולא קרב זה אל זה כל הלילה, מאחר
ולא קרב זה אל זה שאין האחד מתקרב
לחבירו מחמת שנאת הנם, לכן כל הלילה
פי' לפיכך שרויים ישראל בגלות.

(אור פני משה)

☆

ויראו העם את ה' ויאמינו, לאחר כל
הנסים שראו וההשגות הנעלות שזכו
להשיג, השליכו הכל ובתרו באמונה
פשוטה שהיא למעלה מכל ההשגות.

(דברי ישראל)

☆

ויהי לי לישועה, ויהי הוא לשון צער,
הוא שנהפך לי לישועה. (זרע קודש)

☆

אלקי אבי, על כל יהדי לראות שבניו
יוכלו לומר אלקי אבי.

(דוברי שלום)

☆

ה' איש מלחמה, הקב"ה מצוי אצל איש
ישראל הנלחמם ביצרו. (תורת אבות)

☆

ה' ימלוך לעולם ועד, נאמר בלשון
עתידי, ימלך, כי אין רבותא, להמליכו ית'
באותה שעה של קריאת ים סוף שבה הי'
שידוד מערכות הטבע, שאז כולם מודים
בגדלותו ית', אלא ימלך בלשון עתידי, גם
כאשר הטבע נוהג כדרכו והים שב לאיתנו
גם אז ימלך. (שם משמואל)

☆

ובני ישראל הלכו ביבשה, במחונם
היה חוק מאד בישועת ה' עד שהלכו בתוך
הים ללא חשש ומוכה כאדם החולך
ביבשה. (אהבת שלום)

☆

ולא יכלו לשתות מים ממרה, מאחר
שחן בעצבות ומרה שזורה, לפיכך לא
הצליחו להשיג את התורה הנקראת מים.
(מאור עינים)

☆

חק ומשפט, על ידי שישאל מקימום
את התורה בבחינת חק ללא מעם, זכים
הם בדיון ללא כל נימוק שדמשפט לגביהם
הוא חוק. (אור למאיר)

☆

לא אשים עליך, בעוד שבמצרים היתה
המכה בתור עונש, מכה לשם מכה, הרי
אם הלילה אנצמד להענישכם, אין זה אלא

ויהי בשלה פרעה, אין לך צער גדול מזה
שאדם הושב שכבר שילח מעליו את יצרו.
(אמת ליעקב)

☆

כי השבע השביע את בני ישראל,
השבע השביע פי' שיוסף הצדיק חזר
והדדיר בללבם של ישראל עד כדי שביעה,
לאמר שיאמרו איש לרעהו פקד יפקד
אלקים אתכם שעתיד הקב"ה לפקד
אותם. (נועם אלימלך)

☆

לנחתם הדרך, הדרך העומד לפני איש
ישראל הוא לנחתם, שכל מעשיו היו רק
לעשות נחת רוח לפניו ית'. (תפארת שלמה)

☆

דבר אל בני ישראל וישבו, כיון
שיצאית מצרים היתה בהפון דרי אינו
בר קיימא לפיכך נצטוו וישבו. (שפת אמת)

☆

וישבו ויחנו לפני פי החירות, וישבו
הצריכים לשוב בתשובה, על פי החירות
שנתן דרור וחירות לפיו. (זרע קודש)

☆

ואמר פרעה לבני ישראל, פרעה הוא
היצר הרע מסת לבני ישראל שאין לו
תקנה ולא יוכל לשוב בתשובה מכיון
שנבוכים דס בארץ פי' שהוא שקוע
בארציות וגשמייות. (בית אהרן)

☆

ובני ישראל יוצאים ביד רמה,
כשיצאו ישראל ממצרים הרימו ידידם לה'
באמונה שהכל מידיו ית'. (שכט מיהודה)

☆

ויראו מאד ויצעקו, צעקתם הי' על זה
גופא שנתראו מבשר ודם. (חידושי הרי"ם)

☆

ברש"י תפסו אומנת אבותם, אם כי
הם עצמם דיעו כיצד צריכים להתפלל
סמוכי עצמם על אבותם ותפילתם היתה
על סמך תפילת אבידם. (אמרי אלימלך)

☆

המבלי אין קברים ממצרים, המבלי
אין פי' אם חסר מדת אין, נשארים קבורים
במצרים. (צמח ה' לצבי)

☆

ה' ילהם לכם, רק על כבוד ה' תלחמו,
ואילו ואתם על ענייניכם הפרטיים
תהרשו. (אמרי שפר)

איין צייטן:

רבי מאיר פועל'ט ישועות!

#2

אותות ומופתים אין זכות פון החזקת צדקת רבי מאיר בעל הנס כולל עצי חיים

בס"ד

צו אייך חשוב'ע עסקנים

שווער שווער איז מיר זיך צו דערמאנען דעם שרעק וואס איך בין ליידער דורך מיט א צייט צוריק, און נאך מער מרוגש בין איך אז איך האב די זכ' דאס צו דערציילן אין פריידן, ווי אזוי איך בין געהאלפן געווארן אין זכות פון די הייליגע צדקה פון "צדקת רבי מאיר בעל הנס כולל עצי חיים".

עס איז געווען מיט א צייט צוריק, אין א פרייטאג-צו-נאכטס נאך די סעודה ווען איינער פון מייע טייערע קינדער האבן אנגעהויבן זיך נישט גוט צו שפירן, און ביז ווי-וואס ווען האב איך מיך שוין דערזען אינעם אמבולאנס פון די חברה הצלה, וועלכע האבן אריינגעפירט דאס קינד אין שפיטאל אריין.

די חברה הצלה האבן ליידער געהאט רעכט מיטן אריינפירן אין שפיטאל, ווייל די דאקטוירים האבן נישט אנגעזאגט קיין גוטס. זיי האבן מיך גוט אנגעשראקן. **נאך א קורצן אונטערזוכונג האבן זיי מיר איינגעמאלדן, אז עס איז גאנץ מעגליך אז עס רעדט זיך פון א מער פארוויקעלטע מחלה ל"ע, און איך דארף זיין גערישט אויפן...**

ווי דערשראקן און צוטומעלט איך בין געווען דארף איך אייך זיכער נישט אפמאלן. פאר קיין שום איד געזאגט די שרעקליכע קאשמארן וואס איך בין דורך אין די נאכפאלגענדע שעות. איך האב מיך געדרייט אן קיין קאפ, און איך ווייס אליינס נישט ווי אזוי עס איז מיר דעמאלט ביגעפאלן... עס האט מיר פלוצים אויפגעבליצט אין מח א זאך וואס האב געזען מיט עטליכע שעה צוריק.

פונקט יענעם אויפדערנאכט, ליל שבת קודש ביים זינגן לכה דודי, איז מיין בליק געפאלן אויף אן אויסגאבע פון "כולל עצי חיים" און זינגענדיג דעם שיינעם לידל אויף די ווארימע שטיקלעך פון לכה דודי, האב איך אריינגעבליקט אין א מאמר איבער די הייליגע סגולה פון "צדקת רבי מאיר בעל הנס".

"נודרין בשעת צרה" - האב איך געטראכט, און אויפן ארט האב איך ביי מיר אין מח באשלאסן, אז תיכף נאך שבת וועל איך איה איבערגעבן א שיינעם סכום פאר "כולל עצי חיים לצדקת רבי מאיר בעל הנס".

דעם אויספיר פארשטייט איר שוין אוודאי אליינס. ס'רוב פון די איבעריגע שעות בין איך שוין פשוט פארבליבן אין שפיטאל ווייל עס איז געווען שבת, און כ'האב נישט געקענט אהיימקומען... דער דאקטאר איז א קורצע צייט נאך מיין באשלוס שוין מיר געקומען זאגן, אז עס איז געווען א פשוט'ער פארדאכט, און דאס קינד איז ב"ה פולקאם געזונט.

ונדרי לה' אשלם, האב איך תיכף נאך שבת טאקע מקיים געווען מיין צוזאג, און אריינגעשיקט דעם גאנצן סכום.

זאל השי"ת אייך געבן די מעגליכקייט ווייטער צו זיין די ריכטיגע שלוחא דרחמנא, ארויסצוהעלפן אידישע קינדער בעת צר להם, אין זכות פון די הייליגע צדקה פון "צדקת רבי מאיר בעל הנס".

הכו"ח
ש.ר.
בארא פארק

דיינער הראשונה

ומגבית השנתי

מוצש"ק תרומה
בעיר וויליאמסבורג

Fine Design - 853.66.813

קול תפילה

אמרות קודש בענייני תפילה נאמרים על פרשת השבוע ערובים וסדורים

צריך להתיישב בדעתו לפני מי הוא עומד

דבר אל בני ישראל וישבו ויחננו לפני פי החירות וגו'. יש לומר דהתורה הקדושה מרמות ומורה לנו בזה דרך טובה וישרה בהתנהגות האדם בעת לימוד התורה ובעת התפילה היינו שיתיישב בדעתו ושכלו קודם הלימוד או התפילה. לפני מי הוא עומד. על דרך (ברכות כח) דע לפני מי אתה עומד. וכמו (שם ל) שהחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה כדי שיכוונו את לבם למקום. וזהו וישבו ויחננו. רצה לומר שיתיישבו בישוב הדעת ויעשו חנייה. לפני פי החירות. קודם שעושים חירות. בחינת בן חורין לפניהם.

(אוהב ישראל)

התפילה שייך רק אחר אמונה במסירות נפש

ויאמינו בה' ובמשה עבדו או ישיר משה וגו'. משמע דמקדם שהאמינו לא היה בדעתו לומר שירה, וצריך ביאור. ויש לומר על פי דברי מן החתם סופר ז"ע, כי אף בזמן שישראל בעת צרה גדולה כוונתו, שהס"מ בתקפו ואין מועיל עוד אף תפילה, אף על פי כן עדיין לא אבדה תקותינו, כי יש לנו עוד עצה להכניסו, והוא על ידי מלחמה לה' בעמלק עם מסירת נפש. ויש לומר כי כיוון בזה לגלות לנו, אשר על ידי האמונה במסירת נפש, יכולים להתקיים תמיד ולהכניע הס"מ. ובה יבואר הכתוב או ישיר משה ובני ישראל, דכשעמדו עוד באמצע זמן הקטרוג הגדול על בני ישראל, אשר אין שייך אז להתפלל, או לא היה שייך לשיר שירה להשם יתברך, כי שתם תפלתו כתיב (איכה ג, ח), ולכן רק אחר שהעיד עליהם הכתוב וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו, היינו שקבלו עליהם האמונה במסירת נפש, ועל ידי זה נכנע כחם של המצויים, רק אז היה יכול להיות ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת להשם יתברך.

(מהר"ם ט"ז)

בקשת הי שפתי תפתח

או ישיר משה וגו' ויאמרו לאמר. על פי מה שפירוש הר"מ אלשיך ז"ל, ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר' (דברים ג, כג), על דרך שאומרים קודם התפילה (תהלים נא, ח) 'אד' שפתי תפתח ענינו, כי בעמדו להתפלל יראה ורעד יבא בו וחיל ורעדה יאחזונו, עד כי מגדול הפחד והבושה, מי אנכי להתפלל ולהודות בו, בלתי אפשרי לפתוח שפתיו, עד כי מוכרח לבקש רחמים 'אד' שפתי תפתח וכו', וזה שאמר כאן או ישיר וגו' שעלה בלבן של משה וישראל לשיר, אך מגדל היראה והפחד ובושה, עמדו ולא יכלו דבר דבר, ע"כ ויאמר תחלה שבקשו רחמים לאמר, שיהא בכחם ויכולתם לאמר הנאמר אחר כך.

(י"טז לז)

כל יום ויום יש לו כוונת מאמר מיוחד!

ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. פירוש בזה הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב ז"ע], על פי מעשה שהיה, כפי ששמעתי מהרבני החסיד המופלג מההרמ"ל מפרעמישלאן ז"ל, שהרה"ק מהר"צ הכהן זצוק"ל סיפר בעצמו הדבר, שפעם אחד בא אליו הרה"ק בעמ"ס מאור ושמש, ואמר לו שיעשה אליו סעודה, ואמר הרה"ק מהר"צ הני"ל: כי תיקף הבין הדברים כי כונתו לשאול מעמו שיגיד לו אופני דרכי בעבודה זו תפילה, והיתה תשובתו, כי קבלה בידו מרבו הרה"מ הקדוש מופה"ד מהר"מ מענדיל מרימנוב ז"ע, בפירוש הפסוק ולקטו דבר יום ביומו, כי כל יום ויום יש לו מאמר מיוחד, ואם כן צריך להתפלל בכל יום בכונת המאמר המיוחד לו. ואף גם זאת אמר: כי סידור האר"י ז"ל עם הכונה, לא סידר רק על יום אחד, אולם ביום השני יש לסדר כונה אחרת.

(בלרת המיס)

לא ישיח שיחת חולין בשעה ששליח ציבור חוזר התפילה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערים בו. הגה: וילמד בניו הקטנים שיענו אמן כי מיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא

א"ר ח סימן קכ"ד סעיף ז

☆☆☆

כתב אליהו רבה כשם הכל בו: אוי לאנשים שמשיחים בעת התפילה, כי ראינו כמה בתי כנסיות שנחרבו כשביל עון זה, ויש למנות אנשים ידועים להשגיח על זה.

משנה ברורה סימן קכ"ד ס"ק כ"ז

☆☆☆

לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפילה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא, ואפילו יש תשעה זולתו "שכל המשיח בבית הכנסת בשעה שהציבור עסוקו בשבחו של מקום מראה בעצמו שאין לו חלק באלקי ישראל!!!"

ש"ע הרב סימן קכ"ד סעיף ו

☆☆☆

וז"ל ספר הקנה כדף נ"ג ובעודו בבית הכנסת יזהר מלדבר שיחת חולין עם בני אדם וכו' ואם יש בני אדם שמדברים יעשה עצמו כמתפלל וינענע כשפתיו וככן ישתק אותם, אוי להם לבני אדם שמערכין חול בקדוש וחטאתם רבה לא ידעו וכו', ואל תתפאר בנייהם כי אינך מדבר שנראה שאתה מתפאר במצות השתיקה וקרוב שאתה נוטל שכרך וראה והבן שמערב חולין בקדשים גם הוא יתערב בחולין אף על פי שהוא קדוש, עכ"ל ספר הקנה.

ספר מורא מקדש לרב ייבי

שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים, על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

תשובה מהני מכה שבת דאנו בנימ למקום

עזי וזמרת קה ויהי לי לישועה, כ' בשעה"כ להאריז"ל ששם של שבת נקרא י"ק, וזהו י"ל שכיון ששמרו השבת במצרים כמ"ש במדרש שבחר בו משה רבינו למנוחה ביום הו', והלא ב"ג ששבת חייב מיתה וגם הוא משתמש בשרביטו של מלך מלכי המלכים ית"ש שהוא השבת כמ"ש בבג"ש רק לנו בני"ג ניתן השבת בחסדו ית"ש ומוזה דמהני להם תשובה מה שהקריב לבן של ישראל לתשובה נגד מה שטען שר של ים הללו והללו עועז", ובע"כ כיון ששמרו השבת מוכרח דדין ישראל יש להם להאבות ובניהם מאז, ואב ית"ש שמחל על כבודו כבודו מחול במה שנשתמש בשרביטו שלו כי דין בנימ יש לנו והוא אבינו ית"ש ורק לישראל מהני תשובה ולא לב"ג כידוע ממדרש תנחומא ע"כ זהו נגד טענת המקטרג הנ"ל מהני להם תשובה כדין ישראל, וז"ש עזי וזמרת י"ק (מכה השם של שבת שהוא י"ק) ויהי לי לישועה (להנצל על הים להתקבל תשובתם כדין ישראל כנו' ונושע מטענת המקטרג) כנ"ל.

בזכות שמירת שבת נקרע הים

ומבחר שלשיו טבעו בים סוף, כי הנה אמרו י"ל והמים להם חומה שנתמלא חימה עליהם, על כי עבר בים צרה זה פסל מיכה, וכמו שטען המקטרג הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, אמנם יש לומר כי מצות שבת הגן על ישראל כי עוד במצרים שמרו את השבת, וכל השומר שבת אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, על כן נמחל להם חטא עבודה זרה. והנה תלתא יומי קמי שבת ותלתא יומי לאחר שבתא (גיטין עז). נמצא שבת נקרא מבחר שלישיו, שהוא המבחר נגד שלשה ימים, וזאת הגין עלינו להטביע את המצרים ולהציל את ישראל, ולבטל את הקיטרוג שאמר הללו והללו, ולזה מבחר שלישיו עולה 'שבת' עם 'צדק' על דרך דאיתא בספר יצירה המליך אות ת' וברא בו שבת בשנה, וצדק בעולם, ועל ידי שלחובא דצדק שהוא תוקף הדין נטבעו המצרים, וישראל ניצולו בזכות שבת ועל כן אמרו שיהיה כי לא עת הוא להאריך בתפילה ושאלת צרכיו רק בשירות ותשבחות לבד.

(אמרי נועם)

לדבר בערב שבת במקום שבת

ויהי ביום הששי לקטו להם משנה. רצה לומר אותיות למפרע לקטו לחם משנה הם מל"ל רמז מה שצריך לדבר בשבת קודש ידבר בערב שבת.

(בית אברהם)

אכילת שבת לא יתהפך לרמה

ויניחו אותו עד הבוקר כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמה לא היתה בו. מכאן רמז אע"פ דאיתא (בפ"ב דאבות מ"ז) מרבה בשר מרבה רמה, אך סעודת שבת שאוכל לכבוד שבת קודש לא תתהפך לרמה.

(פרדס יוסף)

להתענג ולאכול את עצם יום השבת

אכלוהו היום כי שבת היום לה, שמעתי מכ"ק אדמו"ר הגה"ק מאסטראווצא [זצ"ל] שליט"א, בשם הגה"ק מורינר ר' יחזקאל משינאווא זצ"ל, אכלוהו את היום כלומר עיצומו של יום, כי שבת קודש היום לה, ועל כן מפני כי קודש היום יהי היום

עצמו אכילה, וכדברי התרגום על הפסוק (שמות כד, א) ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו, והווי חזן בקורבניהוין דאיתקבלו ברעוא כאילו אכלין ושן, והכי נמי מתענגין עם עצם השבת והרי זה שובע כאכילה.

על ידי השבת זוכים לאור פנים וצלם אלהים

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא להלחם בעמלק מאחר וגו'. ויש לדקדק למה המתין משה רבינו עד למחר ולא התחיל במלחמה בו ביום. וי"ל עפימ"ש א"ז בקדושת יו"ט בפרשתן דהנה כל איש הישראלי יש לו צלם אלקים ואף אם יפגשוהו ארי או דוב שכול לא יוכל לנגוע בקצוהו אם יהיה לו הצלם אלקים, אכן אם ח"ו יסיר ממנו הצלם אלקים על ידי ריבוי עוונות משנתנה פניו לצורה אחרת, ואז אבד מעלתו ויהיה הוא בפחד ובמורא בפני בריות אחרים שלא ישלטו בו עיי"ש והנה אמרו חז"ל (ב"ר פ"א ס"א) ויברך אלקים את יום השביעי וברכו באור פניו של אדם לא דומה אור פניו של אדם כל ימות החול כמו שהוא דומה לשבת, ונראה להוסיף ולרמז בזה כי שבת גימטריא "יפה תואר" כי על ידי שמירת שבת זוכה האדם לאור פנים וצלם אלקים, ולכן אמר לו משה ליהושע בחר לנו אנשים על דרך מאמרם (מ"ק ט) אנשים של צורה הם, היינו שיבחר אנשים כאלו אשר לא אבדו צלם אלקים מעל פניהם, והם ילכו להלחם בעמלק, ולכוונה זו המתין ולא התחיל להלחם עד למחר כי כתב החתם סופר בתורת משה בפרשתן דיום מלחמת עמלק היה ביום השבת עיי"ש, ולדרכינו י"ל דמהאי טעמא רצה משה רבינו להלחם בשבת דיוקא, כי בשבת זוכים ישראל למאור פנים וצלם אלקים ובכח זה יוכלו להתגבר על עמלק להכניעו ולנצחו.

(ברך משה)

אוכלים דגים בשבת לפי שאז כסאו של הקב"ה שלם

כי יד על כס י-ה וגו' הנה נודע שבזמן הגלות אין השם שלם ואין הכסא שלם, ונ"ל דר"ל שה' אחרונה כביכול בגלות וגם רגל רביעי שבכסא שהוא דוד המע"ה אינו שלם כי מדתו כביכול בגלות וכל זה בימות החול, אך בשבת אנו אומרים ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו ולזה נקרא שבת כנ"ל ש' נגד אברהם יצחק יעקב ב"ת נגד מדת דוד ונקרא בת שהוא מקבל אחרון מעולם היחוד והבן, וד"ג ג"כ מרמז זה ג' נגד אבהן כנ"ל וד' נגד מדת דוד שהוא בזמן הגלות נקראת דל"ת כנודע, ולזה קרא דהמע"ה עצמו עני ואביון וגם לא היה מדליה כלום שבעים שנה שהניח לו אדה"ר כנודע, ולזה נקרא ד' ובשבת כשמתחבר באבהן שמרומז בג' נגד דג רומז אחד עם שבת ולזה מצוה לאכול דג בשבת והבן היטב כי נכון הוא בעזהש"י.

(דודאים בשדה)

לשבת שירה

האמת שבכל שבת קודש יכול ישראל לשורר ולומר לפניו ית' שמו, כדאיתא בתוס' (סנהדרין לו: ד"ה מנכף) דכתיב (ישעי' ו) שש כנפים לאחד, כל יומן חול משוררים החיות בכנף אחד, ובשבת קודש אומרים אין לנו עוד כנף, והקב"ה משיב להם ש' לי עוד כנף אחד בארץ שאומר לפני שירה וכו', אמנם כשמגיע שבת שירה נתעורר ניצוץ משירת ים סוף ומתחבר עם שירת השבת קודש, שנודעו הכלל ישראל לשורר שירה רמה כו... שזכו לשיר השירה בדיבור נקי בבחינת שבת קודש...

(שפתי צדיק)

רבש תמרים

פנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

ויאמינו בה' ובמשה עבדו אז ישרי משה וגוי. ופרש"י אז כשראה הנם, עלה בלבו שישיר שירה. ויל"ד מהו הלשון עלה בלבו, פשיטא שהלא כל מעשה תחילתה כמחשבה שבלב. וי"ל עפ"י דברי האוההה"ק פרי בא עה"פ והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עינך כי בחזק יד הוצאנו הי ממצרים. ואחז"ל (מנחות ל"ג) אמרו ידכה, יד כחה, שהיא יד שמאל, וצריך לדעת למה לא בחר השי"ת ביד ימין לעשות בו המצוה כי הוא המשובח. ופירש שהכתוב בעצמו נתן מעם הדבר במי"ש כי בחזק יד, כי יש לדעת כי האדון ב"ה יש במדותיו כי בחינות, האי תקרא יד הגדולה, והאי תקרא יד החזקה, היד הגדולה הוא צד החסד והטוב, והיד החזקה היא הגבורה המשלמת לעושה רע כרעתו, והנה בהוצאת ישראל ממצרים נטה הי יד החזקה והכה שונאיו עשר מכות, אשר לזה גמר אומר האדון שתהיה הנחת תפילין ככתיבת זכרון ביד כחה שלנו שהיא דוגמת יד החזקה המוציאה אותנו ממצרים, וזה הוא שאמר הכתוב כאן כי בחזק יד, ונכון עכד"ק. וביאור הענין הדנה מקשים המפרשים הלא באמת פרעה רצה לשלח את ישראל ממצרים, וכת"ב (שמות י, ג) שהקב"ה אמר ואני אקשה את לב פרעה, וכן כשהיי ישראל על הים כתיב ואני הנני מחזק את לב מצרים. וקשה האיך הכביד הקב"ה את לב מצרים, וכי חשיד הקב"ה לעבוד דינא בלא דינא. והרמב"ן (פי' וז"ל) ת"י כי כאשר גברו המכות עליו ונלאה לסבול אותם, רך לבו והיי נמלך לשלחם מכובד המכות, לא לעשות רצון בוראו, כי אם מכח ההכרח ולא בבחירתו ותשובה, שע"י ההכרח אינו כלום, ע"כ כן הקשה הי את רוחו

ואמץ את לבבו, להעמידו על קו הבחירה אולי ישוב וישלחם מרצונו ע"י שיבחר בטוב, והוא עמד ברשעו, על כן נענש עכתדה"ק הרמב"ן. והנה עיקר התשובה והחרטה צריך להיות מהלב דרחמנא לבא בעי, ולא משום יראת העונש, רק מתוך אהבת הלב. ופרעה שרצה לשלח את ישראל זה הי רק אחר שהכה אותו הקב"ה בשש מכות, וע"כ לא הי מהני תשובתו וממילא הקשה הי את לבו. ולפי דברי הרמב"ן אי"ש הטעם למה צריכים להניח התפילין על היד שמאל כמשי"כ היי לך לאות על ידך - ודרש"י על יד כחה, והטעם לזה הוא משום שצריך להיות כנגד הלב, והו משום כי בחזק יד הוצאינו הי ממצרים, היינו דויהוק הי את לב פרעה, וקשה דבאיזה דין עשה הקב"ה זאת הלא פרעה רצה לשלוח את ישראל, אע"כ משום דפרעה לא רצה לשלחם מעומקא דליבא, וא"כ מכאן הוא ראייה שצריכים לשעבד הלב להקב"ה ולזכור כי בעבור זה עשה הי וענש פרעה על אשר הכביד לבו נגד רצון השי"ת. והה"פ ויושע הי ביום ההוא את ישראל מיד מצרים, ובאמת צ"ב אמאי דייקא "ביום ההוא" (ועי' באהה"ק ובאבן העזרא שכבר דקדקו ע"י). אלא יובן רק עפ"י הנ"ל דכי יעוות הקב"ה משפט גבר להכביד לבו כדי לענשו, הלא רצה פרעה לשמוע בקול הי לשלחם מארצו והלא רק הי אמץ את לבבו לרדוף אחרי בני ישראל כדכתיב ואני הננו מחזק את לב פרעה, אע"כ כדפירש הישמח משה (כדיה במדיה) משום דתשובתו לא היתה שלימה ממעמקי הלב כי אם בההכרח ולא בבחירתו ורצון עצמותו, וא"כ נמלו כלל ישראל ראייה מזה דעיקר העבודה הוא בלב, ע"כ שפיר עלה

בלבם לומר שירה היינו בלבם דייקא שנמלו מזה מוסר העיקר העבודה הוא בלב. [עיי' עצי"ה היי דף מ"ה, ובעצי"ה על הנשי"פ שירת הים אות י' שכתב כע"י].

(עצי הים, מכתבי תלמידו הר"ה רבי מרדכי ויילצ'נער זצ"ל, נמסר לנו ע"י מכון מגיד מרדכי ותש"ח"ח א"ח)

☆

ויהי בשלח פרעה וגוי. וי"ל עפ"י הנודע דטעם הגלות הוא כדי שיתפורו בני"י בכל העולם ויוציאו הניצוצות הקי שנתפורו בחטאו של אדה"ר, והקשה האוההה"ק דלפי"ז אילו לא היו ישראל חוטאים ולא היו גולין ישראל מארצם, מי היה מתקן את נצח"ק שנתפורו בקצווי ארץ, ואיך הו מתקנים כל אותן המפורות בין הקליפות, ות"י כי אילו זכו ישראל ולא היו חוטאים היה כוחם רב ועצום כאבן השואבת לשאוב את נצח"ק מכל קצוי תבל אל מקום מושבם באה"ק, ולא היו זקוקים ללכת ולנדוד בכל קצווי תבל לצורך זה, אך משפטאו נחלש כח הקדושה שלחם ואין כידם לשאוב את נצח"ק מרחוק, וזקוקים לגלות ולנדוד ממקום למקום להוציאן ולתקנן, והנה נודע בשם האריה"ק דענין הליכת ישראל הי"ב מסעות כמדבר היה להוציא יקר מזולל ולשאוב הנצח"ק המפורות בין הקליפות, ועפ"י יתכן דאם היו ישראל ראויין היו נכנסין מיד לארץ והיו מתקנים הנצח"ק, במקומן ומאחר שלא זכו הוצרכו לגלות, ולזה לא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים להכניסם מיד לארץ ויתקנו הנצח"ק במקומן, כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלהמה ועי"ז ינמנו בקדושתם ושוב יצטרכו לנדוד לתקנם, לכן ויסב אלקים דרך המדבר ועי"ז מ"ב מסעות יתקנו הניצוצות הקי.

(דברי יוא"ל)

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

בשפתי צדיקים

וירא ישראל את היד הגדולה

איש חסיד אחד הי' אצל הרה"ק בעל הצמח צדיק זי"ע בראש השנה, והחסיד הנ"ל עמד על משמרתו כל היום מבוקר עד הערב צמוד ודבוק לשמוע את התפילות של ראש השנה בוקע ועולה, ובמשך כל היום התרגש החסיד הנ"ל מהתפילות שהתפלל הרה"ק עד שעלה ונתעלה במחשבה ובהרהור לעולם אחר לגמרי, עד שבא לכלל החלטה גמורה שמעתה ועד עולם כל עיני עולם הזה הם כאין וכאפס ולא נחשב לכלום, והנה אחר התפילה לפנות ערב חילקו בביהמ"ד חלות כדי לקיים סעודת יו"ט, והחסיד הנ"ל בהיותו רעב הלך ונדחף במרוצה בין כל הקהל לחטוף חלה, בו ברגע תהה בלבו וחשב שלכאורה יש כאן קפיצה חדה מן הקצה אל הקצה, ולא היה יכול להבין מה נעשה עמו, הלא כל היום עלה במעלות נעלות ורמות, והאיך ברגע אחת נהפך הגלגל, ובכל מרצו איך רץ לחטוף חלה לאכול, החסיד הנ"ל לא נרגע, ובכל כוחו ניגש להצמח צדיק זי"ע וסיפר לו בקול ענות חלושה, שמיד אחר התפילה כבר חזר לסורו, הרה"ק הרגיעו ואמר לו, שדוד המלך ע"ה באמרו את התהלים ביקש מהקב"ה, שבכל עת שיאמר תפילות ובקשות להקב"ה, אז כל מי שיהיה אתו עמו במחיצתו בתפלתו, שגם הוא ירגיש טעם ונועם מתיקות של התפילות, אפילו מי שהוא בדרגה נחותה פחותה ופשוטה שגם כן יתעלה בתפלתו, וזה שאמר (תהלים קמ"ה ל"א) תהילת ה' ידבר פי, בעת שפי ידבר תהילת ה', אז ויברך כל בשר, שאפילו אם הוא רק סתם "בשר" (שטיקל פלייש) גם כן יכול לומר תהילת ה', וסיים הרה"ק ז"ל, אךן כל זה הוא רק בשעת התפילה, אבל אחר התפילה "פלייש בלייבט פלייש", וז"ש וירא ישראל את היד הגדולה, אלה שהם נקראים בשם "ישראל", הביאו לכל "העם" אפילו שהם במדרגת "עם" גם כן ליראה,

וזה "וירא העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו, מה שהאמינו בה', הי' ע"י משה עבדו. (אור שרגא)

אז ישיר משה

מסופר על הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זללה"ה בעמדו בתפילה לפני מלך אל חי וקים דבר יום ביומו, הי' עבודתו בכוחות עצומות במסירות נפש ממש, פעם אחת היה בעיר לכוב ושמע שיש ציפור אחת שהיא אומרת שירה פעם אחת בחייה, ואז היא מזמרת

ורימה לא היתה בו

סיפר ר' יוסף לייב פערענץ ע"ה מעיר מאנטריאל, כי הי לו פאבריק של לאקשן, וכמה פעמים מצא תולעים במסחרו, והיק לו נזק גדול מזה, ופעם כשעלה לתורה בבית מדרשו של רבינו ז"ל בפרשת בשלה, ורבינו היה הבעל קודא, [ויודע שהי' לרבינו ז"ל כוונה גדולה לסיים בפסוק מסוים בשעה שעלה אחד לתורה], וסיים לו רבינו את הפסוק "ורימה לא היתה בו", וסיפר ר' יוסף לייב, כי מאותה הקריאה כבר לא הי' לו תולעים במסחרו לעולם.

(זכר צדיק למריכה, אות תרצ"ט)

בהתלהבות כל כך עד שגופה מתבקע והיא מתה, והלך וראה אותה והיה מתעורר ממנה לעבודת ה', ותמה על עצמו היתכן שאני נשאר שלם בגופי אחרי תפילתי, מה ערך יש לתפילה כזו, למחר הכין עצמו בהכנה דרבה והתפלל בהתלהבות למעלה מכוחות אנושי עד שנפל למשכב מחוסר אונים, ובדקוהו הרופאים ואמרו שנסדק ריאתו רח"ל, ונתיאשו הימנו באומרם שאין תרופה למכתו ח"ו, ואמר הרה"ק רבונו של עולם האם רק תפלה אחת כזו היתה רצונית להתפלל, הלא כמה וכמה תפלות כאלה אני רוצה להתפלל ולשפוך שיהי לפניך ה', אחר זה זכה לנס וחזר לבריאותו, לימים אחר כך כשהיה בלבוש וראה אותו אחד מן הרופאים שבדקוהו בפעם ההוא, אמר הרופא העוד רבי זה חי, נשבע אני שהוא חי בלא ריאה, ע"כ סיפור המעשה.

ועפי"ז יל"פ מה שפתחו ישראל ואמרו בשירת הים, אז ישיר משה, ודקדקו המפורשים למה אמר ישיר שהוא לשון עתיד, ועיין ברש"י, ומביא עוד בשם המדרש מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה. אךן לפי הנ"ל י"ל דהנה כתב האריז"ל בליקוטי תורה בפרשתו, עזי וזמרת יה, פסוק זה נאמר בראש השירה, כי פרחו נשמתו, ושמעו קול שירה, ופתח הקב"ה את אזניהם ושמעו זמירות כל צבא מרום ועל ידי כן חזרה נשמתן בהם כמבואר בזוהר הקדוש (בשלח דף מה), וזהו שאמר עזי וזמרת יה, פי' כחי ועזי שהיה לי, היה על ידי זמרת יה, פי' על ידי אותן זמירות ששמעתי מן מלאכי השרת שאמרו לשם יה, שעל ידי זה ויהי לי לישועה, שנושעתי מן המות, עכ"ד. ויש לומר דבעת אמירת שירת הים זכו ישראל לבחינה זו, שמגודל התלהבותם בהכנה לאמירת השירה פרחו נשמתן מהם, ולזה אמרו בתחילת השירה אז ישיר משה ובני ישראל בלשון עתיד, כלומר שאנו רוצים לומר עוד בבחינה ובעבודה כזו כמה וכמה שירות ותשבחות לה' על כל הנסים והנפלאות שעשה עמנו, וע"י בקשה זו חזרה להם חיותם והודו ושיבחו לשמו הגדול.

וזה נרמז בדברי רשי"ז"ל מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה, שאז באותה שעה זכו בני ישראל לחזור לבריאותם השלימה וניצלו ממיתה לחיים, ובכך מכאן הוכחה וראיה לתחיית המתים בעת שתעלה רצון מאת הבורא ית"ש.

(מתוך דרשת הגה"צ אבדק"ק)

סאטמאר-וויליאמסבורג שליט"א

לפני תלמידי התלמוד תורה פה בני ברק יצ"ו

יום א' פרשת בשלה תש"ע לפ"ק

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין. ונראה עפ"י דא"י בגמ' (שבת קמ"ג) ר' אלעזר בן ערך איקלע להתם, כי הדר אתא קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא החדש הזה לכם, אמר החדש היה לכם, ואי בשם הגה"ק ר' שמשון מאסטארפאלי ז"ע לפרש דהנה השר של שכחה ר"ב שמו, ושם הממונה על הזכרון דו"ך, ואתיות האמצעיות של החדש הזה ל"בם הוא דו"ך, ונתהפך לו באותיות ר"ב החדש הזה ל"בם, עיי"ש, ובוה גל"פ מאמה"כ ויקרא שם המקום "מסה ומריבה" ותני והדר מפרש על ר"ב בני ישראל, כלומר מה שהלני ישראל הי משום שר של שכחה ששמו ר"ב ושיכח מאתם כל הנסים ונפלאות שעשה להם הקב"ה.

אז ישיר משה ובני ישראל וגו' אשרה לה. אי בגמ' (סוטה ל): בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וכו' ויש להבין הלשון נתנו עיניהם, ונל"פ עפ"י דא"י בגמ' (תולין צ"א): חביבין ישראל יותר ממלאכי השרת, כי המלאכים אין מזכירין את השם אלא אחר שלש תיבות (קדוש קדוש קדוש) וישראל מזכירין אחר שתי תיבות (שמע ישראל) והקשו שם הלא גם אצל המלאכים מצאנו אחר ב' תיבות (ברך כבוד), ותידעו, ההיא אופנים אומרים, והמה חשובים יותר ממלאכי השרת, עיי"ש, והנה כאן הזכירו ישראל את שם ה' אחר תיבה ראשונה "אשרה לה" (כי פסוק ראשון "או ישיר" אינו אלא סיפור מעשה, והתחלת השירה היא מ"אשרה לה"), וא"כ לכאורה תמוה האיך עשו כן, והלא לא מצינו מעלה גדולה כזו, וי"ל דאיתא במדרש ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וכו', כי כולם היו רואין את השכינה, והיו מראין באצבע "זה אלי ואנוהו", עוד אי במדרש שאפילו האופנים אין רואים לראות את השכינה, נמצא שישראל על הים היו חביבין יותר מהאופנים, ולכך הזכירו אז את שם ה' אחר תיבה ראשונה, אמנם לדורות דיינו שנדיה שוים אל האופנים, ובוה מדויק לשון הגמ' נתנו

ועי' בגליון הקודם מה שכתבנו בזה, ועי' בפני דוד (פר' בא) שמפרש שלכן נקרא המלמד תורה לישראל בשם רב"י כי ע"י הלימוד שמשריש בבני ישראל הוא מבטל מהם השכחה ששם השר של שכחה היא ר"ב.

עיניהם לומר שירה, כי ישראל היו מסופקים אם להזכיר שם ה' אחר תיבה הראשונה או לא, ורק אחרי שנתנו עיניהם וראו את השכינה, הבינו שהיו אז במעלה יותר מן האופנים, ובוה מיושב גם אמרם ז"ל "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל", ולכאורה הלא הפסוק "זה אלי ואנוהו" נאמר בשירת האנשים, ומנין שגם הנשים זכו לראות השכינה, ברם לפי האמור שלכן הזכירו את השם אחר תיבה אחת, משום שזכו לראות כבוד השכינה, א"כ דון מינה לגבי נשים שגם בהן מצאנו שהזכירו את השם אחר תיבה אחת, דכתיב "ותען להם מרים שירו לה", א"כ שפיר מוכח שגם הן זכו לראות השכינה וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל.

לחמשה עשר בשבט

אילן אילן במה אברכך וכו' אמת המים עוברת תחתך אלא יהי רצון שכל צאצאיך יהיו כמותך.

ואפשר לומר בכונת הדברים, כי הנה הלכה היא ביצועה ונפסק בשו"ע או"ח סימן ה' סעי' א', יכוין בברכות פירוש המילות, כשיזכיר השם יכוין פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל, ויכוין בכתיבתו ביו"ד ה"א, שהיה והוה ויהיה, עיי"ש. וידוע כמה הזהירו בספח"ק על ענין זה, שצריך זהירות יתירה שאם לא כוון לא יצא ידי ברכה כתיקונה. - אבל בעוה"ר מרוב הצרות והיסורים והטלטולים והגלויות, ובפרט בדורינו זה, דעתנו קצרה ונחלש שכלנו, עד שכמעט אי אפשר לנו להזהר בזה לכוון כן בכל פעם כשמזכירים השמות הקדושים, והמזכירים את ה' בכוונה שלימה כראוי וכנוון, בני עלי ומועטין המה.

וכתבו האחרונים עצה טובה על זה, שתיתך בעת קומו בבוקר בברכה הראשונה שהיא ברכת 'על נטילת ידים, ישתדל ויתן דעתו שיכוון בכוונה הנכונה על שני השמות, ויגלה דעתו ויתנה שבכל פעם כשיזכיר שמו של הקב"ה ביום זה היא על דעת זה שהוא רוצה לכוון שהוא ית"ש אדון הכל והוא הי הוה ויהיה. [וכבר נדפס בסידורים נוסח מסירת מודעא מהגה"ק מבוטשאטש ז"ע לאומרו קודם ברכת התורה, שבכל פעם שיזכור שם הויה"ה ב"ה ביום ההוא, הוא מכוון לכוונה הראוי].

ובזה יתבאר אילן אילן במה אברכך, כי אילן בגימטריא צ"א, שהוא רומז על שני השמות הנ"ל שמספרם צ"א [י-ה-ו-ה-עולה כ"ו, ושם א-ד-ג-י-עולה ס"ה, וביחד הם צ"א] שנצטוונו לכוון עליהם בכל פעם שמזכירין שמו של הקב"ה, וזה כוונת הגמ', אילן אילן במה אברכך, איך נוכל להודות את ה ולברך בשמו הק', ואולי לא נזכור לכוון ח"ו הכוונה כראוי, והעצה לזה היא כאמור שיכוון בכל יום בברכה ראשונה בשם הויה"ה הראשון באדנות, והיא ברכת 'על נטילת ידים' ונרמז באומרו 'אמת המים' עוברת תחתך, ויחשוב שעל ברכה זו שהתכוין כראוי ילכו כל מוצאי פיו של שמות הק' שיאמרו באותו יום, וז"ש יהי רצון שכל צאצאיך יהיו כמותך, כלומר צ"א צ"א, רומז לכל האזכרות של כל היום, יהיו כמותך, שיהיו עולים לפי הכוונה שמכוונים בברכה הראשונה.

(אורה ושמוחה)

(מעשה רוקח)

עניינים נפלאים, בסוגיות ובפלאפולים, שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

ודרשת והקרת

בענין לשוב ולדור במצרים

אבל אכתי יש מן האחרונים שסברו שהצדק עם השו"ת חיים שאל ושיטת הרמב"ם הוא שהאיסור הוא על הארץ דייקא ולא על המצריים, דכן איתא במדרש (שלה) יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים וכו', וה"נ י"ל דמצרים הוא ערות הארץ והתגברות הטומאה ולא דווקא בשביל המצריים, וגם יתרון היותם שטופי זימה הוא מכח אדמת מצרים, וכן משמע בד' האר"זל (המובא במדבר קדמות מע' ד אות ז).

והראשונים הקשו האין ועל מה סמכו ישראל בכל הדורות לדור במצרים ולא חששו מהאיסור שנכפל בתורה ג' פעמים, אע"פ שאין מלקות כיון שהוא לאו שאין בו מעשה כמש"כ הרמב"ם, מ"מ איסור מיהא איכא.

הריטב"א ביומא (לה) תירץ שאותן עיירות כבר נתבלבלו ונחרבו ואלו עיירות אחרות הן שנתיישובו בהם אח"כ ע"ש.

והרבינו בחיי (שופטים יז, טז) כתב שאיסורא דקרא היה רק לשעה ולא לדורות, ע"ש.

והריטב"א מסיק בסוף דבריו דהנכון הוא לומר שאין האיסור אלא כשישראל שרויין על אדמתן, אבל בזמן הזה שאין ישראל על אדמתן ונגזר עלינו להיות פזורים בכל קצוי תבל, אז כל חוץ לארץ אחד הוא ע"ש, (ועיי' בסד"ק ויאל משה [במאמר ג] שבועות אות ו' מה שדן באריכות בדבריו, עיי' שם ותמצא נחת).

☆

ובהגהות מימונית (אות ב) תמה על קהילות השוכנים שם, ובפרט קשה על הרמב"ם עצמו שהוא גופא פסק שאסור להשתקע שם, וא"כ האין הי' דר בקביעות.

ובס' כפתור ופרח (לרבינו אשתורי הפרחי) ג"כ הקשה קושיא זו על הרמב"ם, ומביא שהעיד הר"ר שמואל מבני בניו של הרמב"ם ז"ל שכשהיה חותם שמו באגרת שלוחה, היה מסיים קודם חתימת שמו "העובר בכל יום שלשה לאוין". ומסיק שם דרך חצי נחמה שמא זקנך היה מוכרח לעמוד שמה, שהרי היה רופא למלך מצרים ובענין שהתירו חז"ל לאבטלמוס בן ראובן לספר קומי ותספורת כדרך הרומיים שיש בה משום דרכי האמורי' מפני שהיה מקורב למלכות.

בפרשתן (בשלה יד, יג) כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו וכו'. הנה הכתוב כאן אסר הישיבה והחזרה למצרים, כלומר שלא נלך לקבוע דירתנו במצרים, ונכפלה המניעה הזאת שלשה פעמים כדאמרו חז"ל במכילתא (בפרשתן) בשלשה מקומות הזהירה תורה שלא לשוב בארץ מצרים בשלשתן חזרו ובשלשתן נענשו, אחד כאן, והשני הוא (דברים כה, טח) בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד וכו', והשלישי (דברים יז, טז) וד' אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד וכו'.

וכן פסק הרמב"ם (בפ"ה מהל' מלכים ה"ז-ח) וז"ל: ומותר לשכון בכל העולם חוץ מארץ מצרים, מן הים הגדול המערבי וכו' הכל אסור להתיישב בה.

☆

ובעצם האיסור חקרו הפוסקים אי האיסור כאן תלוי בהארץ מצרים דהיינו המקום, או דהאיסור תלוי בהאומה ולא בהמקום.

והמנחת חינוך (מ' ת"ק) כתב דמבואר מדברי הרמב"ם והחינוך דהאיסור הוא באדמת מצרים ולא בהאומה, ואסור לשוב על אדמתה אפי' אם אין המצריים בתוכה.

אבל הסמ"ג ועוד ראשונים סברו דהאיסור הוא על האומה ולא על עצם המקום, ועל כן סברו דכיון דהאידינא שנתבלבלו האומות מותר לדור שם.

וכן בשו"ת חיים שאל (ח"א סי' צא אות ד) דייק מלשון הרמב"ם שכתב בסוף דבריו וז"ל: ויראה לי שאם כבש מלך ישראל ארץ מצרים על פי בית דין היא מותרת, ולא הזהירה תורה אלא לשוב לה יחידיים, או לשכון בה "והיא ביד גויים" מפני שמעשיה מקולקלין וכו' עכ"ד, ומדייק שהרמב"ם היה לו לכתוב והיא ביד מצריים, ומשמע מזה שהאיסור הוא בהארץ דייקא ואפי' אם היא ביד גויים אחרים, ודוק.

אמנם בשו"ת שואל ומשיב (תנינא ח"ד סי' ק) מבאר דמדברי הרמב"ם משמע איפכא, דכיון שכתב הרמב"ם שהאיסור משום שמעשיהם מקולקלין מכל האומות כדכתיב כמעשה ארץ מצרים וכו', א"כ משמע דהאיסור הוא בהאומה ולא בעצם אדמת מצרים, ע"ש שמאריך מאוד בזה.

סנחריב חזרו עוד ב' פעמים ונענשו, א"כ הדרא הקושיא לדוכתא, עיי"ש.

☆

והרדב"ז (בפי' על הרמב"ם) מבאר שהיתירו של הרמב"ם לדור במצרים היה, לפי שהיה אנוס על פי המלכות שהיה רופא למלך והשרים כידוע, וגם אני (דהיינו הרדב"ז) נתיישבתי שם זמן מרובה ללמוד תורה וללמודה וקבעתי שם ישיבה, וכי האי גוונא מותר, ושוב באתי לירושלים, עכ"ל, (ועפ"ז גם יתיישב מה שחתם עצמו הרמב"ם כנ"ל כיון שהיה שם אנוס).

ותירוץ חדש יש בס' מאור עינים למר"י פינטו (פ"ק דסוטה אות מ) דמצרים האידנא אינה במקום מצרים העתיקה שהיתה למעלה מזו, וא"כ אין כהיום שום איסור לא מצד המקום ולא מצד האומה שסנחריב בבלבם, (ואולי יסר לשיטתו הקושיא מאלכסנדריה ד"ל שהם הלכו למצרים העתיקה ושם שפיר חל האיסור).

☆

ובשו"ת שואל ומשיב (שם) מחדש תירוץ חדש (בסוף התשובה) דבאמת התורה לא אסרה רק שלא ישיבו שם רבים, שיהיו שם אנשים בני מדינה אחת או שבט אחד עכ"פ מישראל, אבל על איזה אנשים מועטים לא הקפידה תורה שילכו שם לגור, כי בוודאי לא ישבו שם להשתקע כי מה יעשו שם קומץ קטן בין גוים הרבים האלה, ולכן כל שנמצאים שם מעט אנשים ליכא איסור, ואף שאח"כ באים עוד ועוד אנשים מ"מ כל אחד בפני עצמו אינו עושה שום איסור. והוא מדויק בקרא ולא ישיב "העם" מצרימה שהוא נאמר על כללות העם, ואפשר שע"ז סמכו הגדולים וביניהם הרמב"ם לגור שם במתי מעט כמה שנאמר לעיל דבזה אין איסור, ודו"ק.

והפרי חדש בספרו מים חיים ג"כ הקשה על הרמב"ם, ומיישבו דצ"ל דהרמב"ם לשיטתו (בפי"ב מהל' איסורי ביאה) דסבר שם שעבשיו המצריים נתבטלו ואלו המצריים שדרים שם עתה הם אנשים אחרים, דסנחריב בבלב גם את מצרים וגר מצרי מותר מיד לבא בקהל, א"כ אין כהיום שום איסור לדור במצרים, כי אין איסור אלא כשהמצריים דרים בה.

אמנם מסיק דלפי זה אכתי צ"ע דא"כ אמאי נענשו אנשי אלכסנדריה, הרי סנחריב כבר בבלבם, ומסיק בצ"ע, (ולפי האמת הרי זו הוא הכרחו של המנ"ח ועוד דסברו שאין האיסור תלוי בהאומה אלא באדמת מצרים ולפי"ז הדרא קושיא לדוכתא).

וכן העיר ההגהות מימונית דאי אפשר למימר דטעמיה דהרמב"ם לשיטתיה דסנחריב בבלבם, דמה יענה על אלכסנדריה שנענשו.

ובברכי יוסף (אהע"ז ח"ב ס' ד) מביא אריכות בזה ומביא הקושיא מאלכסנדריה, ומביא בשם ס' צדה לדרך שרוצה ליישב דהא דנענשו אנשי אלכסנדריה היה קודם שבלבל סנחריב את העמים ובתוכם המצריים, וע"כ נענשו ומשא"כ אחר שבלבלם אין איסור לדור שם, וזה הוא יסוד המתירין וביניהם הרמב"ם.

אמנם הברכי יוסף דחאו בשני ידים שהרי רש"י בסוכה (שם) כתב להדיא שהליכתם של אנשי אלכסנדריה למצרים היה אחר חורבן בית ראשון ובימי ירמיה, וא"כ הרי היה לאחר שבלבלם סנחריב, וא"כ נפל היסוד, ותו אישתמיטתיה דברי הירושלמי בסוכה דאמר' דשלשה פעמים חזרו למצרים ובג' נפלו א' בימי סנחריב, והב' בימי יחזק בן קורח, והג' בימי תורגינטס וכו' ומשמע להדיא שאפי' אחר ימי

- 1 קהילות אפטיילונגען 2 מודעות וחדשות
- 3 חוק-אפי' 4 דברות קודש 5 מסיבות
- 6 שיעורים ודרשות 7 חק וחז"ר 8 מערכת

לאקלארע נעמער

ברוקלין 718-504-2188
 קרית יואל 845-537-6660
 מאנסי 845-694-4550
 לאנדאן 020-8002-9580
 מאנטשעסטער 0164-420-8878

718-305-6942 212-444-9899

צו ספאנסערן | אדווערטייזין רופס:
 718.551.7519

718-305-6942 • 212-444-9899

תולדותיהם של צדיקים ומעשייהם הטובים של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

הילולא רצדיקיא

הגה"ק רבי יצחק בן הגה"ק רבי מרדכי זי"ע מנעשכזי

יומא דהילולא כ"א שבט (תרכ"ח)

הגה"ק רבי יצחק מנעשכזי זי"ע נולד בשנת תקמ"ח כבנו הצעיר לאביו הרה"ק ר' מרדכי מנעשכזי זי"ע, אביו הק' העיד עליו שלקח נשמתו ממקום גבוה מעל גבוה מאוד נעלה, ובאגרת ששלח הרה"ק רבי ברוך מסטוטין זי"ע להשפת אמת זי"ע כותב שם אודותיו כי הוא קדוש מרחם כי אביו הקדוש זצ"ל משך לו לבוש קדוש.

כבר במעלליו ניצניו סבימו קודשה וטהרה, ובילדותו ניבא עליו אביו הק' גדולות ונצורות, בהעידו עליו שבכל יום ויום בא מלאך מגן עדן ללמוד אתו, ויסופר שפע"א נודמן הרה"ק ר' יעקב שמשון משפעטיווקע זי"ע אצל אביו והוא הי' אז בן חמש שנים, אמר אביו להרה"ק משפעטיווקע בא והראה לכם רבותא מן הילד, ולקח מטבע וטמן אותו באחת מימיו, וסגר שתי ידיו ושאל להילד באיזה יד טמן המטבע, וכיון הילד להיד הנכון, ואח"כ החליף כמה פעמים מיד ליד ושאלו איפה טמן המטבע, וכל פעם כיון הילד מקום המכוון, אמר הילד בעצות שזה לא שום רבותא, כי הכל הי' מכוון של האב, כי יפה כח הבן מכח האב, כלומר יפה כוחו של הבן דהיינו שכל כוחו בא מן האב, הרה"ק ר' יעקב שמשון משפעטיווקא הפליג מאוד בשבחיו לפניו, ואמר: "כשיגדל ירוצו אחריו חסידים אך לא תהיה להם השגה בגדולותו".

כשהי' בן י' שנים נתייתם מאביו ואז קיבל תורה מפי הגאון המפורסם ר' מרדכי מפאריצק זצ"ל בעל הביאור וההגהות על המהר"ם שו"ף, וכבר אז הי' "ילד פלא" כפי שסח אחיו הגדול הרה"ק ר' יעקב ארי' מקאולא זי"ע שדיו בלימוד פעם אחת בכדי שיהיה הדבר אצלו כמנוח בקופסא.

כשהי' עוד ילד קטן כבן עשר נעשה חתן עם בתו של הרה"ק ר' מאיר מבארדיטשוב זי"ע בנו בכורו של הרה"ק הקדושת לוי זי"ע, מסופר שהרה"ק מבארדיטשוב הבטיח לו "קעסט" רק ארבע שנים, וכאשר ניסה אביו להתמקח אתו בדרשו להוסיף כמה שנים, נענה אותו צדיק ואמר: יותר איני יכול להבטיח, ואכן החתונה היתה בשנת תקס"ו בהיותו כבן י"ח שנים, וארבעה שנים לאחר מכן בכ"ה תשרי נסתלק סניגורן של ישראל הקדושת לוי למרומים, או אז ראו הכל כי רוח ה' דיבר בו באמרו שיותר מארבע שנים אינו יכול להבטיח.

הרה"ק הי' דבוק מאוד בחותנו זקינו, ועקב אחרי כל הנהגה מהנהגותיו, כל ימיו הי' ספרו הקדושת לוי' מונח על שולחנו והימנו שאב את רוב תורתו וחכמתו, אבל דרך עבודתו הי' משונה מאד מהרה"ק מבארדיטשוב, כי הרה"ק מבארדיטשוב דרכו בקודש הי' בהתלהבות גדולה ותנועות משונות כנודע, ואילו הרה"ק מנעשכזי הי' בהצנע לכת ולא ראו עליו שום תנועות והתלהבות, אבל כשפשט טליתו אחר התפילה הי' שחור מזיעה.

בשנתו האחרונה של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע קרא אליו ורצה ללמוד אותו כונת ד' מינים ובניו של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע קנאו אותו היתכן שעמהם אינו לומד אביהם רק עמו, ענה להם שאפגש בעלמא דקשות את הרה"ק ר' מרדכי מנעשכזי ושאל אותי מה למדתי את בנו ואצטרך להשיבו, ובגלל זה אני לומד אתו את כונת ד' מינים שיהיה לו מה להשיב.

דבן של ישראל

רבים נהרו אליו ללמוד ממנו תורה וקדושה אפי' צדיקי הדור היו מבאי ביתו, והי' נערץ מאד בעיני צדיקי הדור, כן הסתופפו בצילו הצדיקים המפורסמים הרה"ק ר' יעקב יצחק מבלנדוב זי"ע, ואחיו הרה"ק ר' אלימלך מגרודזינסק זי"ע, בעל "עטרה לראש צדיק" מפאריסוב זי"ע, הרה"ק ר' אלעזר

מקאזניץ זי"ע, הרה"ק ר' יהושע מאוסטרובא זי"ע בעל "תולדות אדם", ועוד, כמו כן עמדו אתו בקשרי מכתבים הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע והרה"ק ר' שלמה חיים מקידנוב זי"ע, ועוד, ואף הרה"ק ר' אהרן מקארלין זי"ע בעל "בית אהרן" העריצו וחרדו מקדושתו.

פעמים רבות שמעו ממנו בשעת המגיפה שעוסק לצורכי הכלל לבטלו, וכשסיפרו לפניו מעיר אחת מהסביבות שיש שם חולי ושורה שם מגיפה הכחיש זאת והראה באצבעו מסביב סביב תלך החולאות וכן ה', פ"א אידע לאדם אחד חולי הנזכר אמר בחיוב שאין זה חולי זו אלא חולי אחר ונתרפא האיש במהרה, פ"א כשהי' מיסב בסעודתו נכנס אחד מאנשי ביתו שזחה דעתו עליו בדברו לפניו אמר לו הידעתו לפני מי אתה מדבר הנה אנן מודעא דמלכות בית דוד קאתינן וסביבותי ארבע מאות מייל על ארבע מאות מייל אין עושים בשמים רק בהסכמת.

אחרית ימיו

בשנת תרכ"ז אמר כמה פעמים שנולד עם שמונים שנים אבל יעקב אבינו אמר קטנתי שמא יגרם החטא ח"ו, ומה יאמר אדם כמוני, וביום שקודם הסתלקותו שאלו אותו על מימרא זו, השיב שאין לחשוב על זה.

בחורף שנת תרכ"ח דיברו אתו ממצת שמורים על פסח ואמרו לו שאי"ה בחג הפסח נאכל מחטין השמורים, אמר: לפני השי"ת הכל ביכולת, וראו מזה שיסתלק קודם חג הפסח, כמה שבועות לפני הסתלקותו ה' מונע מלהכניס לפניו אנשים, רק אחד לכמה ימים והי' הורש מהם פדיונות גדולים, ולא רצה בשבועות אלו לאכול, ועשה מנהג שלא אכל רק פ"א במעת לעת איזה שעות אחר חצות הלילה.

בימיו האחרונים הי' חלוש מאד ושכב על מטתו ולא הי' בכחו להתפלל בטו"ת רק ק"ש ושמו"ע אבל האריך בשאר התפלה כמה שעות וכמה פעמים הי' נראה כאילו ישן אבל אח"כ ראו שמרחשין שפתי.

ביום ה' קודם הסתלקותו בא לפניו הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע ששאלו על הבטחת אביו שיחיה שמונים שנה, וענה לו הרה"ק כי כבר הגיע לגיל הגבורות, אח"כ שאלו הרה"ק מנעשכיו היכן ה' מעי"ב, ענה המגיד הייתי על הבית עלמין, שאלו שוב ומה עשיתם שם, ענה שביקש את חמיו וזקניו שילכו אל הבעש"ט הק' זי"ע וילכו כולם אל אליהו הנביא וזכור לטוב, שידעו לאבות הק' מחולשת דמר, ושיתפללו שישלח לכם רפואה שלימה שהעולם צריכם לכם, ענה לו "רעכט האט איר געטאנ".

בליל שישי צוה שיושיבו אותו על הכסא שישב תמיד עליו, ובלילה ההוא עמדו אנשים על פתחו כל הלילה, ובאמצע הלילה נבהלו מאד שראו עליו התעוררות יתירה ואח"כ דממה, והי' סבורים שנסתלק ונכנסו אצלו, אח"כ פתח עיניו ואמר "נישט ביי די נאכט", וצוה לפתוח הדלת מהסוכה לכמה רגעים אף כי הי' קר מאד, ולפנות בוקר הרבה לדבר מעניני צדקה כמה ליתן לכל אחד, ונשמע ממנו באותו זמן כמה פעמים התיבות בכל לבבך בכל נפשך, עם כי הי' קשה להוציא דבר מפיו, אח"כ הניח יד ימינו תחת לבבו, ואחר כמה רגעים עלתה נשמתו לגנוי מרומים יום ו' עש"ק כ"א שבט תרכ"ח. והובא למקום מנוחתו באהל אביו הק' הרה"ק ר' מרדכי מנעשכיו זי"ע, ליד אחיו הרה"ק ר' יעקב ארי' מקאוולא זי"ע. מדברי תורתו נדפס ספר תולדות יצחק.

מן הענין לציין שבין הפונים אליו היו מגדולי הדור שלא נמנו על דגל החסידות, כמו הגאון האדיר ר' שלמה קלוגער זצ"ל, ורבה של בריסק הגאון האדיר ר' צבי הירש אורנשטיין זצ"ל שהעריצוהו ביותר, וכן רבה של ווארשא הגאון האדיר ר' בעריש מייזליש זצ"ל.

אם כי נהרו אליו מכל קצוות הארץ היה נחבא אל הכלים ודרכו בקודש הי' להיות טמיר ונעלם, וכשנתפרסם הרה"ק בעולם היה מתרפק בערגה רבה על אותה תקופה בה התגורר בבארדיטשוב, באמרו: מה טוב היה לי אז, כשלא הייתי מפורסם, בדומה לעשיר גדול שאיש אינו יודע על הונו הרב, איש לא ציער אותי ולא הטריד את מנוחת, מטיל הייתי בשוקי בארדיטשוב, וידעתי את אשר אני עושה ולאן אני הולך, ואילו עתה הנני כחרס הנשבר, מבוקר עד ערב אין לי מנוח, ושומע אני רק רבי - רבי ... מה עשה לי הקב"ה.

מגדול ענוותנותו הי' ממעט באמירת תורה ובלבו צפן אמרתו, אמנם בשנתו האחרונה החל לומר תורה בכל הזדמנות וציוה על נאמניו ביתו שיעלו את הדברים על הכתב, כיון שלא זכה לבנים, וכפי שהעידו בני אחיו בהסכמותיהם לספרו הנקרא "תולדות יצחק, כי תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים".

פועל ישועות

רבים נהרו אליו עם בקשות ליפקד בדבר ישועה ורחמים והרבה ניושעו ממנו, ואמר שלמד לקרות קויטלעך מהרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, פ"א אמר שמי שאינו רואה בשם שכתוב על הקויטל את כל האדם עם רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו זה אינו יכול לקרות קויטל, והי' אומר שמי שקשה לו לבא אליו ומזדמן אליו איזה בקשה יפריש בביתו פדיון עבורו, ובעז"ה יועיל לו, וכמה פעמים הי' מצוה לחולה שיפריש צדקה עבורו, ויתנו מתחת לראשותיו של החולה.

פ"א בא אליו אדם פשוט עם בקשה שהי' לו חוב מהחצר שקנה ואינו יכול להתפשר עם בעל חובו, וענהו אברכך בג' אופנים, או שיעשה עמך כך או כך, ואח"כ נתפייס בעל החצר והבטיחו אופן הראשון שאמרו לו הרה"ק מנעשכיו, ואח"כ נתחרט בעל החצר ואמר לעשות באופן ב', ואח"כ שוב נתחרט ועשה כאופן ג'.

הרה"ק השר שלום מבעלז זי"ע הי' לעת זקנתו סגי נהור ורצה לעסוק ברפואות על זה, שלח אליו עם שליח לומר לו בשמו שלא ישתדל לרפאות עצמו על עיניו, לאחר זמן סיפר שאחד מצדיקים שישב בסנהדרין של מעלה נתעלה למקום גבוה והי' צריך צדיק אחר למלאות מקומו, ונתנו בשמים עיניהם על הרה"ק מבעלז, ומחמת שידעתי שהעולם צריך לו לכן פעלתי בתפלה שיטלו מאור עיניו ויהי' כאילו נפטר כדי שיתקיים בעוה"ו.

גדול הי' כחו לעצור גזירות רעות רח"ל, פ"א סיפרו לפניו מה שאמר הרה"ק ר' משה קארישטשובער זי"ע לפני פטירתו בזה"ל: וכי איזה סביבה עוד תוכל להתפאר כמו הסביבה של הרב מנעשכיו שעוצר בעדם המגיפה שהיתה בעולם רח"ל והפך הגזירה על גזירות יקרות, וראו על פניו שאינו מכחיש זאת,

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתינו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבנותה"ק על טהרת הקודש

פרשת בשלה

מו"ה יואל ליבערמאן הי"ד

המלמדים:

הר"ר עזרא בנעט שליט"א
והר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א

מו"ה יואל גלאבץ הי"ד

המלמד:

הר"ר יוסף נואיר שווארטץ שליט"א

מו"ה יואל געלב הי"ד

המלמד:

הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

מו"ה ליסא וואלף פרענקל הי"ד

המלמדים:

הר"ר צבי יודא ווייס שליט"א
והר"ר שמעון יואל בראך שליט"א

מו"ה הערש קליין הי"ד

המלמדים:

הר"ר חיים הירש שליט"א
והר"ר נפתלי צבי בראדי שליט"א

מו"ה יואל ראזענפעלד הי"ד

המלמד:

הר"ר אהרן ווייסהויז שליט"א

מוה"ר אהרן הערש טויב הי"ד

המלמד:

הר"ר הערשל גראס שליט"א

מו"ה עזריאל יודא כץ הי"ד

המלמד:

הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

מוה"ר דוד שטען הי"ד

המלמד:

הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

מו"ה יואל זאב שווארטץ הי"ד

המלמד:

הר"ר יעקב מיכאל היילברוין שליט"א

מוה"ר יעקב לאנדא הי"ד

המלמד:

הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, וכמה היתה הגדה הזו, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייהן". (חגיגה ג.)

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון,
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

התיקון בימי השובבי"ם הוא ע"י לימוד התורה

ועיקר התשובה הוא על ידי תורה ותפילה וצדקה, כל אחד ואחד לפי יכולתו, ובפרט בלימוד תורה שבעל פה, ולברר הלכות בליבון ובירור יפה, בזה הוא מקבץ חלקי הטוב והניצוצין קדישין ומברר אותן מתוך הקליפות להוציא בלעם מפיהם, בסוד "חיל בלע ויקיאנו", וזהו עיקר התיקון כי לימוד תורה שבעל פה בכוננת הלב וביראת שמו יתברך הנכבד והנורא, וכל שכן מי שזוכה ללמוד תורה לשמה ממש ועל ידי תשובה כראוי מאסף ומייחד כל חלקי הטוב והניצוצין קדישין למקורן ולשרשן לה' תתאה ומייחד אותה בבעלה, ולאשר שאחר כוננת הלב הן הדברים לזה מייחד לבוא לפומא, היינו ה' עילאה לה' תתאה שהם בבחינת לב ופה כביכול.

ועל פי זה יש לפרש ולרמוז כאן "האספו" היינו ה' אספו – שתתייחדו ותקשרו הה' וכנ"ל, אזי "ואגידה לכם" מלשון אגד וקשר, היינו שאקשר ואגין עליכם מכל הגזירות קשות ר"ל, "אשר יקרא" אקשור ואסתום לבל יצאו עליכם כלל, ואפילו אם יצאו חס ושלום לא יוכלו להזיק ולהרע לכם כלל, ובפרט כי יעקב אבינו ע"ה הוא בעלה דמטרונתא, שהוא ה' תתאה.

ועיקר התשובה הוא כמו שארז"ל אם היה רגיל ללמוד דף א' ילמוד ב' דפין.
כי הגם שנפלו ניצוק בטומאה חלילה, אינו כ"א בדרך תנאי, וע"י הלימוד ועסק התורה מבררים ני"ק מתוך הטומאה.
(זרע קודש)

ואם שמירת שבת מועיל עאכ"ו שלימוד הל' שבת מועיל מאוד כי תיקון הברית תלוי ביותר בלימוד התורה, וביותר בלימוד התורה בעיון.
(אגלי טל בהקדמה)

וצריך לקבוע לימוד בשבת כי לא נתן השבת אלא לעסוק בתורה, ואם כה יעשה נחמלים עוונותיו, ובכלל אשר חטא בפגה"ב, ושב ורפא לו.
(יוסף לחק)

ועיקר התשובה הוא "על ידי שמירת שבת קודש ולימוד התורה הקדושה".
(צמח צדיק)

וזה מובחר מכל ענייני חסידות ופרישות וסיגופים והראיה שעל זה מוציא היצה"ר כל כוחו לבטלו יותר משאר עניינים.
(מהרי"ד מבעלזא)

ומה טוב שילמוד משניות להגות בתורה קודם השכיבה וילמוד גם בביתו כי הלימוד התורה מציל ומגין על כל ב"ב שלא יבואו לידי חטא ועון.
(אור לישרים)

כתבו גורי האר"י דלימוד משניות טהרות הוא תיקון לפגם הברית.
(מדבר קדמות להחידי"א)

קיבלתי מרבתי שלימוד בספר חק לישראל הוא תיקון הברית, ורמו לזה מ"ש חק בשארו שם.
(שארית ישראל להרה"ק מוילעדיק)

ואפשר לתרץ סתירת הזוה"ק דהנה יש ב' מיני תשובה א' הוא תשובה מיראה וע"י אמרו בוזה"ק שאינו מועיל לחטא זה משא"כ תשובה מאהבה ויעיל אף על חטא זה אמנם לפי זה נפל פיתא בבירא ורחוקין אנהנו מבחי' תשובה מאהבה שהוא למעלה מדרך הטבע אולם אא"ז הישמ' מחדש דתשובת רבים אף אם הוא מיראה מקבלו השי"ת ומחשיבו לתשובה מאהבה וזדונות נעשה כזכיות עיי"ש ובודאי איפסקא הלכתא הכי במתיבתא דרקיע, עכ"פ יש מציאות לעשות תשובה מאהבה, כשישראל מתאספין יחד וכל בני עשרה שכינתא שרי' ימים אלו מסוגלים לתשובה על חטא זה וע"כ נכון שיתאספו בנ"י יחד בביהכ"נ וביהמ"ד להרבות בתורה ויהי' תשובה הרבים.

לעילוי נשמת

האה"ח מרת **סאסא פייגא** ב"ר שמואל ע"ה **פאלאטשעק**

נלב"ע י"ט שבט

ולע"נ בתו האה"ח מרת **שפרה** ע"ה בת יבלחט"א ר' חיים צבי הי"ו

הונצח ע"י בנה – אביה ידידינו מוה"ר חיים צבי פאלאטשעק הי"ו

אב"י בכארא פארק יע"א

Yetev Lev

D'Rabeinu Joel D'Saitmar
Gretz Yisruel Inc.

מוסדות יטב לב

דרבינו יואל מסאטמאר
בארה"ק תובב"א

תודה וקול זמרה

ברגשי הוקרה והודאָה, נשגור בזה ברכת מזלצ'א טבא וגדיא יאָה, משמי מרומא עילאָה, קדם ידידינו האַבֿרָךְ העֶסְקֵנִי הנִמְרָץ והנִעְלָה, עֶזְרָךְ עֶסְקֵנִי עִם סוּלָה, מִסוּר בְּלוֹז"ח לִמְעַן מוֹסְדוֹתֵינוּ הַקִּי יוֹמָם וּלְלַיְלָה, מִגְדוּלֵי עֶסְקֵנִי קֹהֵל יֵטֵב לֵב הַמְהוֹלָלָה,

מזה"ר משה יצחק לאנדא הי"ו

עסקן נמרץ לטובת מוסדות "יטב לב" בארה"ק - במאנסי יע"א

לרגל שמחתו הגדולה, בעזר גורא עלילה, בהולדת בתו תחי' למזל טוב

ובהזדמנות זו כשהשמחה במעוננו, נברכו ונהלצו בפנינו, על כל הטוב והחסד אשר עושה עמנו, כשמשליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, למען הצלחת המגבית לטובת מוסדותינו, בעיר מאנסי

יה"ר שייזכה לראצות ולרוות מזהם רב זעצונג ונחת מוצרך שימחה ואנרה, וימשיך לעמוד לימינינו לשם ולתפארה, ויזכה לאישור ועושר והרחבת הדעת, שיוגן ושימחה בכל עת, וכל טוב סלה

החותמים למען שמו בתדה וקול זמרה
הנהלת המוסדות

יברך את בית אהרן

מעומקא דליבא, ובכל לשון של חיבה, נשגור בזה ברכת מזלצ'א טבא וגדיא יאָה, משמי מרומא עילאָה, קדם מע"כ אבינו-חותני יקירינו, הצמוד באהבה בקירות לבנינו, ומסור בל"צ למענינו, האדם היקר באנשים, מלמד מומחה לחינוך עברי צאן קדשים, נעים הליכות ורב גבון, שמו הטוב מהללים בשבח וברון, להגיד שבתו של אהרן,

מזה"ר אהרן ווייסהויז שליט"א

והברכה אחת היא לכבוד אפינו "חפזת החשובה שתחי"

לרגל השמחה שבמעונם, רוממות קל בגרונם, באירוסי בנם,

אחינו-גיסי הבחור היקר והחשוב, תורה יר"ש וחסידות אצלו שלוב, על כל מכירו אהוב וחביב, לבו לב הזהוב

כמר שמעון דוב ניי"ו

עב"ג תחי' בת מחו' היקר והנעלה מזה"ר מרדכי כהן הי"ו

והנה כי כן יבורך גבר ירא ה' וקינינו החשוב זקן ונשוא פנים נכבד מאד נעלה

הרה"ח ר' שמשון חיים בירנבוים שליט"א

ואתנו עמו נו"ב וקינתנו החשובה שתחי לאויט"א

ואלין מליא, יהון לרקיעא, שמשמחה זו וישפע לכם מן שמיא, רב ברכות ושובע שמחות לעלמי עלמיא, ותדון מכל יוציא נחת לדוב,

בסימן טוב ובמזל טוב, והקב"ה יהא בשערכם, ואך טוב חסד ירדפכם, לאורך כל ימי חיכם.

המאחלים מקרב לב בניכם, התנכם, וכדיכם

שמואל שלמה, יואל, יוסף יחיאל מיכל, אברהם שאול, משה אליהו, ישראל זונדל, יצחק, אלימלך, ווייסהויז.
יואל יקותיאל יוסף מארקאוויטש

עניני שבת שירה

להם המן מלמעלה כאשר הצפרים מוציאים מזונותיהם נזרקים למעלה על גגותיהם והוא רמו נכון, ואולי ישמעו רוב בני תמותה הנבוכים בארץ על המחיי ועל הכלכלה ויקרבו לבם לעבודתו יתברך.

י"ל טעם למנהג ישראל של פיזור כוסמת לצפרים בשבת שירה יבואר בדרך משל למלך גדול שהיה לו ארמון גדול והיכלות גדולים מיוחדים לשרי המלך והסגנים, כל אחד לפי כבודו, והמלך בעצמו היה לו היכל מיוחד אשר רק ציפור המצפצף בקולו הנעים עמד שם ומענג המלך בנועם צפצופיו, ולא יערוך כל כלי שיר וזמר כקול הבריה הקטנה הזו המיטיבה לנגן, והנמשל הוא, כי כנסיי נקראת ציפור, כדכתיב גם צפור מצאה בית ובשעת יציאת מצרים וקרי"ס כל המלאכים ושרפים היו אומרים שירה לפני השי"ת, ולא ערב לו ית' בזה כקול הצפור היינו כנסיי, שהיתה מנגנת ואומרת שירת הים, וכל זה אנו רומזים במנהג הנ"ל, להראות שהיתה חביבה לפניו ית' המנגינה של הצפור הקטנה יותר מכל שיר.

טעם המנהג לתת מזון לציפורים ולעופות בשבת שירה יש לומר על פי מה דאיתא במדרש על הפסוק והמים להם חמה מימינם ומשמאלם כתיב חמה חסר ללמד ששרו של מצרים קטרג עליהם שגם הם עבדו עבודה זרה, וניצלו בזכות מימינם ומשמאלם בזכות התורה שיש בה בחינת ימין ושמאל, ואם אין ישראל אין תורה ואין בית המקדש ולא מקום לשכינה בארץ, וזאת בא הרמז ה"דינא קשיא" שנתנים לציפורים ועופות, והוא כינוי לשכינה לתורה ולנשמת ישראל, ל"שכינה" כמו שאיתא בתיקוננו¹ (תיקון ו') "תורה" כמו שאמר חז"ל אין עוף אלא תורה (ברכות ה.) "נשמה" בתיקון הנ"ל שקול ציפור הוא הנשמה עיי"ש, וגם ציפורים אותיות צירופים והם צירופי האותיות שבתורה, וגם על ידי השירה נמחלו להם לישראל והשיר נרמז בציפורים. (ספר מטעמים)

יש לומר רמז למנהג זה לשטוח פיזורין לצפרים בשבת שירה שמטבע הצפרים המזמרים, שכל זמן שהם רעבים אינם משוררים בקול שיר רק בצפצוף, כיון שבעת השירה עומדים במקום אחד, ובזמן שהם מבקשים מזון הם נעים ונדים, ולכן בשבת שכדי שנוכל לשיר להשי"ת צריכים שישפיע לו פרנסה וכל צרכינו ולא נהיה צריכים להיות נע ונד, רק לכל אחד יהא פרנסתו בביתו. (חמרא טבא)

מנהגן של ישראל לתת מזונות לציפרים בשבת שירה וטעם המנהג הבאתי לעיל כיון שהעופות אמרו שירה על הים, וכן ראיתי כ' בשם המהר"ל מפראג שקבע מנהג בשבת פ' בשלח וצוה על כל מלמדי דרדקי ועל כל אבות הילדים לאסוף בשבת שירה כל הילדים לחצר ביהמ"ד, והיה המהר"ל אומר להם "היום הוא שבת שירה", ואמר להמלמדים לספר להילדים תשב"ר ספור קריעת ים סוף, האיך שהצפרים היו מזמרים ורדקו בעת שמשה רבינו וכלל ישראל אנשים ונשים אמרו שירה אז ישיר, והילדים הקטנים קטפו פירות מהאילנות שבים והאכילו את הצפרים המזמרים, והמהר"ל היה אומר לתת להילדים קאשע שהם יתנו ויזרקו להעופות ולהצפרים.

טעם הדבר שנהגו לפזר פירורין וגרעינין לצפרים בשבת שירה מתאמרא בשם הגה"ק ר' מנחם מענדל מרימינוב זי"ע לאשר מקובל כי דתן ואבירים רצו ברשעתם להכחיש דברי נביאות משה רבינו, וכאשר הגיד משה כי בליל יום השביעי לא ירד המן כי שבת קודש הוא, המה עשו בתחבולותם וקמו בליהל ופזרו מהמן שנשאר להם ולכל אחד מע"ש (להם משנה על יומים) על הארץ כדי שיוכלו להראות לפני העם שירד המן בליהל ליל שבת קודש, והצפרים לקטו זאת קודם אור היום, וכאשר רצו הרשעים דתן ואבירים בבוקר ש"ק להראות לפני העם המן שהניחו בשקרותם לא מצאו מאומה כי אכלוהו כבר הצפרים, ופי' בזה ויהי ביום השביעי יצאו מן העם (אויה המיוחדים הנ"ל הערב רב) ללקוט (מה שהניחו אתמול) ולא מצאו (כי אכלום כבר הצפרים טרם בואם), ועז' נאמר עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורתי (דקאי על הרשעים הנ"ל והממאנים ומסורבים) וזהו הטעם בפ' בשלח שקורין פ' המן ע"כ נותנים להצפרים חלקם קצת ממאכלי שבת זכר לנס.

(נימוקי או"ח)

הטעם להמנהג של זריקת פירורין לציפרים בשבת שירה י"ל ע"ד הפסוק (שמות טו, לב) למען יראו את הלחם וכו' היינו למען ידעו ויראו הדורות איך אשר בוטחים בישועתו יתברך בלב שלם הוא ממציא מזון להם כאשר המציא לישראל במדבר, ונודע מאמר חז"ל (עין ברש"י בראשית טו, י) שישראל נמשלו לצפור, ועתה בעונותינו חרב בית המקדש ונגזרה צלוחית המן, לכך נהגו שבשבת שירה אשר שם נאמר פרשת המן, וזרקים מזונות לצפרים, להורות שאם ישראל הנמשלים לצפור יפנו את עצמם מעסקיהם ויעסקו בתורה ומצות, או ימציא השי"ת להם מזונות בלי עמל ויגיעה וירד

לעילוי נשמת

האה"ח מרת **באבא דינא** ב"ר בן ציון ע"ה **קיש**

נלב"ע י"ד שבט

הונצה ע"י נכדה ידידינו מוה"ר רפאל פערלמוטער הי"ו

אב"י במאנסי יע"א

עניני חמשה עשר בשבט

ולכאורה הסברא נותנת להיפוך שבעצרת שהפירות נידונים יעשו זכר בפירות, ובט"ז בשבט באילנות. אולם יש לומר דרמו גדול יש בו דכשהאבות נידונים בב"ד של מעלה, מסתכלים גם במעשה הבנים לראות איך נתחנכו על ידם, ואם העמידו זרע ברך גידולי קודש לתורת ה' ועבודתו, ובערך זה דנים אותם, וכשהבנים נידונים מסתכלים במעשה אבותיהם, ובערך זה המה נידונים, כמ"ש השלה"ק עה"פ וזכרתי את בריתי יעקב עיי"ש, וע"כ בט"ז בשבט שהוא ר"ה לאילנות עושים זכר בפירות, וברא מזכי אבא, ועי"ז נפקדים האילנות לטובה, ובעצרת מתפללים על הפירות ע"י זכירת האילנות, והבן.

ויש רמז לדבר במה שכתוב בתורה (ויקרא כ"ג) אך בחמשה עשר באספכם את תבואת הארץ וסימנא מילתא הוא. (אבן ישראל)

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זצ"ל היה רגיל לערוך שלחנו בכל שנה ביום ט"ז בשבט ליד השלחן, הסיבו חסידים רבים והרבי חלק להם פירות, קרה פעם שהתרבו האורחים, ולמרות שהיו פירות רבים על השלחן, לא הספיקו לצבור הגדול, קם הרבי ואמר: אם פירות אתם מבקשים הבה ואגידה לכם איה איפה תמצאו אותם: שנינו במשנה: "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה ותלמוד תורה כנגד כולם" לכו ועסקו בתורה, ותמצאו בלי דוחק פירות הרבה, מלבד הקרן הקיימת לכם לעוה"ב. (שיחות קודש)

והענין הוא למה אז דוקא ראש השנה לאילנות לפי שהצירוף של החודש הזה חודש שבט יוצא מהפסוק ה'מירנו ויהיה הוא ונדע בכל צירוף הקי' שיוך קדמה לה"א וכן הוא"ו קדמה לה"א או החסדים והרחמים גוברים בחודש ההוא ואם ח"ו להיפך שהשני היי"ן קודמין אל י"ו או תגבורת הדינין רחמנא ליצלן ומחמשה עשר בשבט שאו מתחיל להאיר החצי הצירוף האחרון היה כסדרן ומאו אין תגבורת הדינין ונעשה רחמים. (ישמח ישראל)

ויש מרמזין ע"ז מ"ש"כ (תהלים קכ"ב) שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה' שבטי יה היינו י"ה שבט ט"ז שבט מיועד לישראל להודות לשם ה'.

ובחודש שבט מחמשה עשר שבו ר"ה לאילנות מתרומם קרן הקדושה. (עבודת ישראל)

טעם למנהג שטועמין בחמשה עשר יום לחודש שבט מכל מיני פירות שאז הוא ר"ה לפירות וזכות הוא להם כשמברכין עליהם. (ספר מטעמים)

וגם כדי שיזכרו ע"י זה שהיום ר"ה לאילנות ויתפללו עליהם שיתברכו הפירות. (אדני פז)

ולזאת המנהג ישראל לאכול פירות ביום זה לשבח ולקלס להשיות על העבר על הפירות שגדלו אשתקד וביום זה נתחדש והשרף באילנות שיוציאו את פרים בטוב טעם הפירות ושימנן ויעלו ויפריחו פירות טובים ושמינים ומתוקים לצרכי האדם. (תורת אמת)

ויש שרמזו מנהג אכילת פירות ביום זה עפ"מ"ש (תהלים א') והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרוי יתן בעתו פלגי מים רמז לחמשה עשר בשבט כי שבט מזלו דלי והוא כלי המיועד למלאות בימים ופלגי הוא חצי דהיינו חצי חודש שבט אשר פרוי יתן בעתו אשר ביום זו יתן האדם על שלחנו פירות. (עטרת ישועה)

ואפ"ל רמז למנהגן של ישראל, על מה שבחמשה עשר בשבט שהוא ראש השנה לאילנות, עושים זכר באכילת פירותיהם כדי שיתפללו עליהם, ובעצרת שנידונים על הפירות כתב המג"א (סימן תצ"ד) נוהגים להעמיד אילנות בבכנסים ובבתים, ליזכר שבעצרת נידונו על פירות האילן,

סיפר הגאון רבי יצחק זי"ע אבדק"ק ווערבווי זצ"ל ששמע מנכד הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע שאמר שזקינו נהג לאכול בט"ז בשבט י"ג פירות דווקא כמנין אהרן. (אלף כתב)

וסיפר הגה"ק ר' יצחק מוסטוטשיין זצ"ל נכד הגה"ק ר' משה מראזוואדאוו זצ"ל חתן הגה"ק בעל יוטב לב זי"ע שבג' דברים נהג זקינו הנ"ל כדרכו בקודש של מוה"ז הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע ואחד מהם היה להחדר לאכול י"ג מיני פירות. (החכמה מאי"ן)

אצל מרן רביה"ק זי"ע היה המנהג שהיה אוכל ביום ט"ז בשבט (ולא כוליה כמנהג שאר צדיקים) את הפירות וערך שולחנו הטהור לפני עדת צאן מרעיתו, ביום זה באו ונתקבצו להסתופף בצל הקודש אדמורי"ם ורבנים מכל קצווי העיר ניו יארק וכמנהגו בקודש שבשולחנותיו הטהורות ביומי דפגרא בימי החול כחול המועד, ל"ג בעומר וכדו' לא היה אומר דברי תורה, אלא היה משיח בשיחות חולין של תלמידי חכמים, כמנהגן של ישראל ועבודות אבות"ק ורבותינו הק' נבג"מ, ובשעת הסעודה היו מזמרין קאפיטל צ"ו מספר תהלים.

פע"א נסע הבעש"ט הק' בדרך ביחד עם תלמידו האהוב הרה"ק ר' משה מדאלינא, זאת היתה באמצע החורף שהקור והשלג גדול מאוד, ובאמצע נסיעתם נזכרו הלא היום הוא ט"ו בשבט, ואין להם שום פירות לברך כדי לקיים מנהגן של ישראל לברך על הפירות ביום הזה, מיד צוה הבעש"ט ז"ע להסיב מן הדרך לצד אחד השדות, ונסעו כך זמן קצר, ופתאום הגיעו למקום שאין שם שלג וקריירות רק אויר חם כמו בקיץ ממש, ונכנסו לפרדס אחד מלאה מפירות, ולקחו מפרי הארץ וברכו בשמחה רבה, אח"כ נסעו משם, ותלמידו הרה"ק ר' משה לקח עמו לדרך כמה פירות משם כדי להביאם לביתו ולא נתן לב ככלל לשאול את עצמו על הנפלאות הגדולות שנעשו כאן, כי מאין בא באמצע חורף חזק וקשה, פרדס כל כך נהדר עם פירות יפות, כי היה רגיל מאוד בנסים ונפלאות הבעש"ט הק' ז"ע וחזרו משם לדרך המלך והמשיכו בדרך, כשעמדו לנוח קמת באמצע הדרך, התחרט הרה"ק ר' משה למה לא לקח יותר מהפירות האלו, וחזר חזרה לחפש את הפרדס עם הפירות על אותו הדרך, אך לשוא, כי בשום אופן לא מצא את הפרדס, כשחזר למקומו הבחין שאף הפירות שלקח עמו גם כן נעלמו, והצטער על זה, ושאל את רבו הבעש"ט הק' על פשר הדבר, ענה לו רבו הק' כי הפירות נעלמו מעצמן, כי באמת לא הי' שם פרדס מעולם, רק היות כי היום ט"ו בשבט ולא הי' לנו שום פירות לברך עליהם, על כן המשכתי לשם פרדס מארץ ישראל לצורך מצוה, אבל לא ליהנות ממנו באופן פרטי, כי אין ליהנות ממעשה נסים. (דרך צדיקים)

יש לרמוז מה שקבלה מרבתינו להתפלל בט"ו בשבט על אתרוג כשר יפה ומהודר שיומין השי"ת בעת המצטרך למצוה בחג הסוכות כי הנה זה היום אשר עולה השרף באילנות והיא כפי הזכות של כל א' מישראל הנה מה טוב ומה נעים שיתפלל האדם ביום ההוא ראשית יסוד הצמיחה שיודמן לו השי"ת לעת המצטרך את הפרי עץ הדר והנה תפלתו תעשה פירות וזהו שרמו התנא (במשנה) באומרם לשון יחיד לאילין להורות על האילן המיוחד המבואר בתורה למצוה. (בני יששכר)

ויש שכתבו שמי שאוכל אתרוג בט"ו בשבט יזכה להשלים שנתו. (אוהל ישכר)

תפלה נאה לאמרה בט"ו בשבט להתפלל על אתרוג כשר ומהודר

יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלקי אבותינו שתברך כל אילנות האתרוג להוציא פירותיהם בעתם, ויוציאו אתרוגים טובים יפים ומהודרים ונקיים מכל מזם, ולא יעלה בהם חזזית, ויהיו שלמים, ולא יהיה בהם שום חסרון, ואפילו עקיצת הקוץ, ויהיו מצויים לנו ולכל ישראל אחינו בכל מקום שהם, לקיים בה מצות נטילה עם הלולב בחג הסוכות, שיבא עלינו לחיים טובים ולשלום, כאשר צויתנו בתורתך ע"י משה עבדך ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות, ויהי רצון מלפני אלוקינו ואלקי אבותינו שתעזרנו ותסייענו לקיים מצות זו של נטילת לולב והדם וערבה ואתרוג כתיקונה בזמנה בחג הסוכות שיבא עלינו לימים טובים ולשלום, בשמחה ובטוב לב, ותזמין לנו אתרוג יפה ומהודר ושלם וכשר כהלכתו.

ויהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלקי אבותינו שתברך כל מיני האילנות ויוציאו פירותיהם כרביי שמנים וטובים, ותברך כל הגפנים שיוציאו ענבים הרבה שמנים טובים כדי שיהיה היין היוצא מהם מצוי לרוב לכל עמך ישראל, לקיים בו מצות קידוש ומצוות הבדלה בשבתות וימים טובים, ויתקיים בנו ובכל ישראל אחינו מקרא שכתוב לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה אלקים את מעשיך, באתי לגני אחותי כלה, אריתי מורי עם בשמי, אכלתי יערי עם דבשי, שתיתי ייני עם חלבי, אכלו רעים שתו ושכרו דודים יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

(אוהל ישכר)

ומסופר על הגה"ק רבי נפתלי הירצקא מראצפערט ז"ע שהיה נוהג לגמור כל ספר תהלים ביום ט"ו בשבט ולהתפלל על אתרוג נאה ומהודר. (זכרון נפתלי)

ומקובל מצדיקים שבים הזה הוא הזמן שמסוגל להמשיך בנים כי האדם עץ השדה. (שער יששכר)

והיו נהוג בכמה צדיקים ללבוש ביום הזה בגדי שבת ושהיו אומרים שיום זה הוא מנהג טוב ויפה לפרוש צ"א פרוטות לצדקה כמנין אילן וכמנין מים (עם הכולל) ובזכות הצדקה יוציאו האילנות פירות טובים. (מעשה הצדקה)

חמשה עשר הוא אותיות שער שמחה רמו שבים הזה נפתחו לבני ישראל שער שמחה והשפעות כל טוב ולכן הוא ראש השנה לאילנות כי אילן עולה מאכל שנמשך לבניי השפעת מווני וכל טוב בזה"ו אמן. (ארן עדת)

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — קו — בלתי מוגה

יום א' פרשת וישלח תש"ע לפ"ק

נאכ"ד סאטמאר ב"פ שליט"א
ואחיו הגה"צ ר' יחזקאל שליט"א רב דביהמ"ד אוהעל וויליאמסבורג שליט"א
והגה"צ ר' משה וואלף שליט"א רב דביהמ"ד אוהעל מאנסי שליט"א
ע"פ אמם הרבנית ע"ה

נישט עולה שבת אינדערפרי, נאר ערשט ביי מנחה, ווייל אינדערוואכן וואלט ער ערשט אויפגעשטאנען נאר נאכ'ן דאווענען.

הגם דער ב"ח (ו"ד סי' ת"ב) איז מחדש אז דער דין פון מקצת היום ככולו איז נישט שייך נאר בימות החול, ווייל דעמאלטס אז מ'מאכט א מעשה אבילות איין שעה איז גענוג, אבער שבת איז נישט שייך, ממילא האלט ער אז ס'איז נישטא דער דין מקצת היום ככולו, ממילא מאר מען נישט עולה זיין אפילו ביי מנחה, אבער דער טו"ז (שם) איז חולק אז ביי מנחה מעג מען יא.

הרב מאהעל וויליאמסבורג: דאס הייסט למעשה וואלט מען געמעגט מעיקר הדיון עולה זיין אפילו ביי שהרית. **רבינו:** אין שו"ע (שם) ווערט געברענגט אז רבינו תם האט שבת עולה געווען שלישי בתוך ימי אבילותו, וועגן אבילות בפרהסיא, מ'זאגט נאך פונעם חתם סופר אז רבי נתן אדלער זי"ע פלעגט עולה זיין יעדע וואך כהן און מפטיר, ער איז דאך געווען א כהן, און ווען ער איז געווען באבילות האט ער אויך עולה געווען.

אבער די פוסקים (עיי" בתשו' מהרש"ל סי' ע"א) זאגן אז מ'זאל נישט מוהן אזוי.²

2

ועיין בהגהות רבי אפרים זלמן מרגליות על שו"ע יו"ד שמביא ד' תשובות המהרש"ל, וכ' שאין לנהוג כן, ולכתילה צריך האבל לצאת לפני קריה"ת, ואפסי אם קראו אותו לא יעלה, ואפי' רב שנוהג לעלות

נאכ"ד סאטמאר ב"פ: ווען מ'איז געווען מנחה אבל זיין אין טשענסקאוויטץ (בפסורת כ"ק הגה"צ ר' חיים יושע מייזלבוים זצ"ל בחודש סיון שנת תשכ"א), האט דער פעטער ז"ל (מרן רבינו בעל דברי יואל) געזאגט אז ביי דעם זיבעטן טאג דארף מען נישט דאווענען אינדערפרי פאר מ'שטייט אויף פון די שבעה, נאר אין זמן וואס מ'איז מנחה קען מען מנחה זיין, און אויפשטיין.

רבינו: און גיין אין מקוה...

נאכ"ד סאטמאר ב"פ: יא, און גיין דאווענען.

באמת הלכה'דיג איז דאך דא ראשונים וואס האלטן אז אמאל פלעגט מען אופשטיין אינדערפרי פאר'ן דאווענען און מ'האט שוין געדאוונט אין בית מדרש, אבער ס'איז אנגענומען אז מ'זוארט ביז צום זמן וואס מ'איז מנחה.¹

רבינו: דער טורי זהב (סי' ת"ב סק"ה) זאגט אויך אז ווען ס'קומט פאר אז דער זיבעטער טאג איז שבת, איז מען

1

עיין בשו"ע יו"ד (סי' שנה) שמשמע בהגהות הרמ"א שהיו ממתניין רק שעה אחת ביום, וז"ל: הגה ובמדינות אלו שאין המנהגין רגילין לבא ביום ז' צריך להמתין עד שעה שרגילין המנהגים לבא בשאר ימים, דהיינו לאחר יציאה מבית הכנסת שרגילין לבא מנהגין כן נראה לי. ודלא כמה שרגילין להמתין שעה על היום דאין הדבר תלוי רק בעמידת המנהגין (כן משמע באשיר"י).

וכ"כ בבית יוסף (שם) שכיון שעומדין המנהגים מאצלו ביום ז' מותר בריצה משום דמקצת היום ככולו.

מדרש (ביהמ"ד אוהעל במאנסי שבאוחו בנין). איז נאכדעם קען מען אויפשטיין.

הרב מאהעל מאנסי: דער רבי ז"ל האט געזאגט (לכני הגה"צ מטשענסקאוויטץ זצ"ל) 'מיר קומט אויס אזוי'.

רבינו: און ער האט טאקע אזוי געטוהן, ער האט דאך געדאוונט שפעט.

*

רבינו: דער טאטע ז"ל (מין רבינו בעל ברך משה ז"ל בעת שישב שבעה ל"ט) איז געגאנגען פרייטיג צונאכט'ס אין מקוה נאך מנחה,³ און אויך בעפאר די לילה.

גאב"ד סאטמאר כ"פ: אנינות (דהיינו קודם הלילה) איז בפשטות גרינגער.

רבינו: אוודאי, מ'קען דאך גיין מיט שיק אויך (יוד' סי' שמה"ה סי'ה).

גאב"ד סאטמאר כ"פ: רחיצה האט צומוהן מיט אכילות.

הרב מאהעל וויליאמסבורג: מ'האט דא פריער געשמועסט אז ביי חסידים איז מען געגאנגען פרייטיג צונאכט'ס נאך מנחה, און מ'איז אויך געגאנגען אינדערפרי ווען דער עולם איז נאכנישט געגאנגען.

רבינו: יא, דער טאטע ז"ל איז אויך געגאנגען שבת אינדערפרי בצנעה, אין א מקוה וואס קיינער איז נישט געגאנגען.

הרב מאהעל וויליאמסבורג: מ'האט געזאגט נאך א זאך, און ר' מנחם זאגט אז ער ווייסט אויך פון דעם, אז נאך די לילה איז דער פאפער רב צוריק געקומען פונעם פעלד און ער איז געגאנגען אין די מקוה.

רבינו: איך האב געהערט אז רבי משה יוסף (הגה"ק ר' משה יוסף ז"ל אבד"ק אוהעל בנו של מרן הגה"ק בעל ייטב לב ז"ל) פאר ער האט זיך געזעצט שבעה איז ער אויך געגאנגען אין מקוה.

גאב"ד סאטמאר כ"פ: איך האב אויך אזוי געהערט, איך פראביר עס עפעס נאכגיין...

הרב מאהעל וויליאמסבורג: איך ווייס נישט צי יעדן טאג, נאר נאכ'ן בית החיים איז ער געגאנגען.

הרב מאהעל מאנסי: דער מונקאטשער רב שרייבט אין א תשובה (ש"ת מנח"א ח"ב סי' כ"ו) אז קודם זאל מען אפדאווענען אין די שטאטישע שוהל, און נאכדעם זאל מען גיין אין א אנדערע שוהל צו עולה זיין. (וכן משמע באל"י רבא סי' קל"ג סק"ג).

און זיי שרייבן אין דרכי חיים ושלום (אות תתל"א) אז זיי האבן נישט געזעהן צי ער איז געגאנגען אין מקוה ערב שבת.

גאב"ד סאטמאר כ"פ: זיי זאגן (בני משפחתו של הגה"צ מטשענסקאוויטץ) אז דער פעטער ז"ל (מין רבינו בעל דברי יואל) האט זיי אזוי געזאגט, 'איך זאגט נישט אז מ'מוז אזוי טוהן, אבער מ'זאל וויסן אז מ'קען אזוי טוהן'.

כ'האב געטראפן דעם שבת ר' חיים אלטער (ה"ה הרבני החסיד ר' חיים אלטער בראך שליט"א משיב"ק אצל מרן רבינו ז"ל) - ער געדענקט דאך אסאך פונעם פעטער - און ער זאגט אז דער פעטער האט אזוי געטוהן (בישבו בעמק הבכא ע"פ בתו הרבנית הצדיקת חי ריווא ע"ה אשת הגה"צ מטשענסקאוויטץ ז"ל, ערש"ק י"ד השון שנת תשי"ד). מ'איז אריינגעקומען צו איהם דעם זיבעטן טאג, און מ'האט איהם מנחם געווען, און ער איז אויפגעשטאנען פון די שבעה, נאכדעם איז ער געגאנגען אין מקוה און געגאנגען דאווענען אין בית מדרש.

רבינו: ער האט דאך געדאוונט שפעט, כמילא האט ער זיכער אזוי געטוהן.

ס'איז אויסגעהאלטן, פשוט ווייל אין אמת'ן מקצת היום ככולו האט דאך נישט קיין שיעור, ביים ערשטן טאג וויפיל איז דען מקצת היום ככולו... אז ס'קומט פאר שפעט א לילה, און ס'איז דא אביסל צייט פאר'ן זמן, ווערט שוין גערעכנט א טאג.

גאב"ד סאטמאר כ"פ: מ'זעהט דאך אין די ראשונים אז מ'איז געגאנגען דאווענען פריה, אזוי איז געווען דער סדר. אבער דער בית יוסף זאגט בזמן וואס די מנחמים קומען דעמאלטס איז דער זמן וואס מ'שטייט אויף, נישט תיכף ביים נץ, נאר בזמן שהמנחמים באים.

רבינו: קען מען דאך מאכן אז מ'זאל קומען פריער.

גאב"ד סאטמאר כ"פ: אין הכי נמי, כ'האב געטראכט אז אונז דאווענען מיר דא שפעטער ביז ווען די מנינים קומען אן, אבער ער (הראה על אחיו הגה"צ מאהעל מאנסי שישבו שבעה בביתו במאנסי מקום דירת אמם הרבנית ה'צ' מאהעל ע"ה בשנים האחרונות) דאוונט יעדן טאג פריה א פערמל צו זיבן אין בית

לתורה בעשרת הדברות או שירה, לא יעלה לתורה בתוך ימי אכילותו, עיי"ש.

3

ע"י בסי' משמרת שלום [קאדיטאון] (סי' כ"ה ב"ה) הדמותים מקפידים אם נתמטע על ידם כבוד ועונג שבת, ולכן מותר למבול אחרי מנחה כשכבר קיבל על עצמו קדושת שבת. וכן מובא בקו' אבל יחיד (הדפוס בסי' ט"ג ע"ג מגדים להפ"א) הדסידים ואנשי מעשה נוהגין על פי גדול וקדוש א' למבול בשבת בצנעה. ובסי' נשמת ישראל כתב ששמוע כן ממרן רבינו בעל ברך משה ז"ל שכן הוא המנהג אצל חסידים ואנשי מעשה, עיי"ש.

הא לו והא להו

גאב"ד סאטמאר ב"פ: אין אמת'ן אז מ'טראכט אריין וואלט מען דאך שבת אויך נישט געמארט גיין, אלא מאי אז מ'האט אנגענומען אז ס'איז נישט קיין רחיצה לשם תענוג, איך זאג נישט.... אוודאי ס'איז דא הלכות וואס מ'האט נישט גע'פסקנט אויב.

רבינו: מבילה של מצוה איז דאך מותר, הגם דער נודע ביהודה (ש"ת סוסי' צ"ט). שרייבט אז היינט איז נישטא קיין היתר צו גיין, [עיי"ש שכ' שהיום כולנו טמאי מתים, ע"כ אין היתר לטבול בימי אבלו אפי' להרגיל לטבול לקריו].

גאב"ד סאטמאר ב"פ: יא, מדינא דגמרא.

רבינו: דער כהן גדול האט זיך דאך גע'טובל'ט יום הקדוש. בעצם וואלט געדארפט מותר זיין מבילה של מצוה.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: און ביי הסידים איז מען געגאנגען שבת אין מקוה.

רבינו: און אויך די גאנצע שלושים גייט מען אין מקוה, אפילו רחיצה איז נאך אסור. [עיין בהגהות יד שאול (על י"ד שם) שכתב כן להלכה].

גאב"ד סאטמאר ב"פ: רחיצה איז דאך נישטא קיין חילוק פון די שבעה בני די שלושים.

רבינו: ממילא וואלט מען נישט געמעגט גיין אין די מקוה א גאנצע שלושים, נאר הסידים גייען אין מקוה.

און אין די ניין טעג יעדעס יאר איז דאך אויך אזוי אסור ברחיצה, נאר הסידים גייען.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: ס'איז דא וואס זענען מקפיד די מקוה זאל נישט זיין אזוי היים, אבער בעצם האט מען זיך געפירט צו גיין.

רבינו: כ'האב אבער נאר אויף רבי משה יוסף אזוי געהערט, אבער כ'האב נישט געהערט אז מ'זאל מוהן אזוי (ליך למקוה אהרי הקבורה).

גאב"ד סאטמאר ב"פ: איך האב עם געהערט בשם ר' שמעון לויפער (הרב החסיד ר' שמעון ה' התנו של הר"צ ר' משה ז"ל ב"ח של מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט ז"ל), אבער זיינע קינדער ווייסן נישט פון דעם.

הרב מאוהעל מאנסי: רבי משה יוסף איז געווען זייער א פרומער.

רבינו: ער איז געווען זייער א הייליגער איד.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: ביי אונז אין די משפחה איז דא א מעשה, אמאל ערב פסח איז ר' משה יוסף געקומען פון די מקוה און ס'איז שוין געווען נאך הצות, און ער האט געזעהן אז מיין באבע (בתו של הגה"ק ר' משה יוסף ז"ל) האט געברענגט די שמאלין פון קעלער - אמאל האט מען דאך געהאלטן

אין ארץ ישראל איז דאך אנדערש פון דאהי, דאהי א יונגערמאן האט חתונה ס'איז דא וואס זיי גייען אין כולל און ס'איז דא וואס זיי גייען נישט אין כולל, יעדער פארשטייט נישט יעדער איז געמאכט אויף צו גיין אין כולל, דארט אין א"י איז דא א מעשה מיט א מילטער, במילא קען מען נישט ארויס גיין ארבעטן, מוז יעדער גיין אין כולל, אזוי איז אין גאנץ ארץ ישראל אנגעשטעלט, אז מען גייט אין כולל אוודאי ס'איז דא ת"ח מופלגים בתורה שטייגן, און ס'איז דא אלגעמיין א יונגערמאן זיצט זיך אפ די שעות און לערנט, יעדער גייט אין כולל.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
בסעודת הילולא של מרן הקדו"ש ז"ע ומגבית לטובת המולד
כ"ט שבט תשס"ט - וויליאמסבורג)

הכנונו! | **בעלי הנצח** | הכנונו!

דינער הראשונה

מוצש"ק פר' תרומה הבעל"ט | תושבי וויליאמסבורג

הרב מאהעל וויליאמסבורג: אין בארא פארק האט געוואוינט א איד וואס האט געדענקט ווען רבי משה יוסף איז געקומען קיין סטראפקוב.

רבינו: פון זבארוב איז ער קיין סטראפקוב, און פון סטראפקוב איז ער געגאנגען קיין אוהעל.⁵

כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל (מרן רבינו בעל ברך משה) ווען ער האט אמאל גערעדט פונעם ייטב לב פאר זיין פטירה (כיום ו' אלול תרמ"ג), האט ער דערציילט א אינטערסאנטע מעשה, דער ייטב לב איז שוין דעם לעצטן שבועות נישט געווען אין בית המדרש, ער האט שוין געדאוונט אין שטוב, נאכן דאווענען איז מען איהם אריין געקומען זאגן גוט יו"ט, האט ער געפרעגט ווער האט געדאוונט פאר'ן עמוד, האט מען איהם געזאגט דער אוהעלער רב.

האט דער ייטב לב געזאגט מיזאל איהם גיין רופן, איז ער געקומען, און דער ייטב לב האט איהם געזאגט 'איך בין אויף דיר גוזר בניירת כיבוד אב אז דו זאלסט אין סיגוט נישט מער דאווענען פאר'ן עמוד'.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: כ'האב געהערט אז ער האט איהם געזאגט 'דו ווייסט דאך אז איך וויל נישט אז דו זאלסט דאווענען, ער איז געווען א געוואלדיגער בעל תפילה.

כ'האב געהערט א מעשה אז ווען רבי משה יוסף איז געווען א קינד, און די יונגלעך האבן זיך געשפילט אין בית המדרש, האט ער זיך אנגעטוהן א טלית, און גענומען אפאר יונגלעך און איז ארויף אויפן ארון קודש און האט אנגעהויבן צו זאגן א דרשה, כ'זוייס נישט צו ער האט געקענט דעמאלטס נאכזאגן תורות, אבער ער האט געוויינט און געשריגן 'איך זאלן תשובה טוהן',⁶ דער ייטב

שמאלץ אין קעלער - האט ער עס נישט געלאזט אריינברענגען אין שטוב, ס'איז שוין נאך חצות... אפילו ס'איז געווען איהר אייגענע שמאלץ, ווייל ס'איז געווען ביים שכן אין קעלער. מיין באבע פלעגט עס דערציילן.

רבינו: ער האט דאך געגעסן קאסט אין צאנז (בהיותו התי הר"ק רבי דוד מקרשאנב ז"ל בן מרן הדברי חיים ז"ל)...

א' הנוכחים: מ'האט געזאגט אז א גאנץ יאר איז ער געווען אין צאנז.

רבינו: נישט אויף איהם זאגט מען אזוי, נאר אויפן קדושת יו"ט.⁴

גאב"ד סאטמאר ב"פ: דער חידוש איז געווען אז דער קדושת יו"ט וואס האט נישט געוואוינט דארט אז ער איז געווען דארט א גאנץ יאר, אבער רבי משה יוסף האט דאך געוואוינט דארט, אונדז איז ער געווען אין צאנז.

דומשיך רבינו לספר: ער האט דערציילט אז ווען ער האט געוואוינט אין צאנז, האט מען איהם געברענגט א קאנסום (כתב רבנות) פון זבארוב - דאס איז נאך געווען בחייו פונעם דברי חיים - זבארוב איז א קליין שמעטל נאכדעם איז ער געווען רב אין סטראפקוב, זבארוב איז געבן סטראפקוב, אין יענע געגנט, אויפן קאנסום זענען געווען אונטער געשריבן זיבן מענטשן, און דער דברי חיים האט אויף איהם באמערקט אז נפלו פניו, האט דער דברי חיים געקרעכצט 'היינטיגע יונגעלייט... זיבן מענטשן שרייבן אונטער א קאנסום און מ'איז נישט צופרידן... ווען איך בין געווען א יונגעראמן האבן אין רודניק אונטער געשריבן נאר פיר מענטשן און איך בין געווען איבער גליקליך... היינט איז מען מיט זיבן נישט צופרידן'.

5

הגה"ק רבי שאול בראך אבדק"ק קאשוי ז"ל סיפר שבעת ההוא כאשר נתקבל הרה"ק רבי משה יוסף לכהן פאר בק"ק אוהעל הי' גם הוא גר שמה (כי נשא אשה מק"ק אוהעל ונשא לגור עם שלש שנים) והוא גם היה בין החותמים על כתב הרבנות שלו ונתקרב אז מאד אל רבי משה יוסף והי' היוצא ונכנס אליו ורמ"י השתעשע מאד עמו וכבדו ואהבו מאד.

6

ידוע הדבר כי רבי משה יוסף ז"ל פעל גדולות ונצורות בדרשותיו הגלגלים בהם השיב רבים מעון עד שכל עין תול דמעה ופלגי מים ורדו עיני השומעים והחזירים בתשובה שלימה.

ויספר מעשה נורא שפע"א בהיותו אב"ד בעיר זבארוב אמר פעם בדרשתו דלכאורה יוכלו לשאול אותו מי אתה שתהא ראוי לדרוש לנו, רק אמשול לכם משל למה הדבר דומה שבאיזה עיר היה המנהג

4

ידוע שמרן הקדושת יו"ט נסע לצאנז בקביעות, באופן שבמשך השנים יצא שבכל יום מכל ימות השנה הסתופף לסירוגין בצל רבו מרן הק' בעל דברי חיים ז"ל, ובכל יום ייום הזכיר בגעוועים את נסיעתו לצאנז ואת חסותו בצל מרן הדברי חיים ביום זה.

ויספר מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל (בספת ר"ח בעיר סאטמאר) שפעם אחת ארו מרן הקדושת יו"ט את הפציו ולקה מקלו ותרמילו וישם לדרך פעמיו, ושאלו אותו להיכן נוסע, השיב שנוסע לצאנז להסתופף בצל רבו הקדוש, ושאלו אותו מה היום מיומים, לא שבת ולא הודש היום, והשיב שראה בחשבונו שכבר היה בכל יום ימות השנה בצאנז, ולא נחסר לו רק יום אחד שעדיין לא היה בו בצל רבו, וכעת נוסע להשלים חסרונו.

1

א כ מ נ

"על טהרת הקודש"

בפעאר ס'איז געווען די כולל עצי חיים, איז מען גאגאנגען און אויפגעזוכט כוללים אין די שטאט, דריי זענען געגאנגן, דא, פינף זענען געגאנגען ערגעץ אנדערש, **בני ברק איז א שטארקע ציוניסטישע שטאט** אגוד'י סטישע שטאט, און מען איז געגאנגען ערגעץ אנדערש, נישט מען האט זיך גוט געפונען ערגעץ אנדערשט, ס'האט איבער געלאזט נישט א גוטע השפעה, מיגייט אריין אין א פרעמדע סביבה, מען זיצט מיט אנדערע מענטשן, ס'איז משפיע.

66

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בסעודת היולאל של מרן הקדו"ט ז"ע ומגבית לטובת הכולל כ"ט שבט תשס"ט - וויליאמסבורג)

לב איז אדורך און האט עס געהערט, האט ער געזאגט כ'הער דעם ויידן (מרן הישמש משה ז"ל), נאכדעם האט דער ייטב לב געזאגט 'ער מאכט דאך מיך נאך, ווער ווייסט וועמען איך איך מאך נאך'.

רבינו: דעם חלק האב אויך געהערט פונעם טאטן ז"ל, נאר נישט אויפן אוהעלער רב, די מעשה איז געווען אזוי, דער ייטב לב איז אמאל אדורך דעם בית המדרש און האט געהערט ווי אזוי א בחור מאכט אידם נאך, האט ער זיך צווייגט און געזאגט 'ווער ווייסט צי איך מאך אויך נישט נאך איינעם'.

הרב מאהרעל מאנסי: ווען ער איז געקומען פארלערנען האט ער געעפנט די גמרא און האט נישט געקענט פארלערנען.

שבאם נפלה דליקה בעיר אוי מוטל על שופט העיר לעורך את כל התושבים שיבאו לעורה ולכבות את הדליקה, ופעם נפלה דליקה ועבר שם איזה עובר אורח אשר לא ידע משפט העיר וכאשר ראה כי ההבערה ללהב יצאת אז זעק והרעים בקול שימהרו ויבאו לכבות הדליקה והשופט נתן עליו אז בקולו לאמר מי אתה ומי נתן לך רשות ליכנס בגבולי כי דבר זה מוטל עלי ולא על אחרים, אמנם כל השומע יצחק לו כי אם הדליקה המדורה אוי צריכים כולם להתאמץ ולמהר להציל בעוד מועד ככל האפשר, וסיים רבי משה יוסף: כן הוא אצלי כי אני רואה שהעיר זבארוב בערת כאל לוחט ולכן עלי לעורך העם לתשובה ולהזכירם שהעיר זבארוב בערת, ולמחרתו אי יצאה מאת ה' ותאכל את כל העיר זבארוב עד היסוד בה, והזקנים מאותו הזמן סיפרו שזוכרים עוד ששלחו להם מצות ממקומות הסמוכים, כי התבערה היתה סמוך לפסח, והנה הגה"ק רבי משה יוסף נבהל מאוד כי מי יודע אם לא היה גרמא בנזקין ובלב מלא חרדת קודש נכנס לאביו הייטב לב זי"ע ושפך לפניו את מר שיחו, והשיב לו אביו: זקנינו הישמח משה לימוד אותנו דצריך תמיד להיות בבחינת ותורת חסד על לשוננו, (אגב, רבינו ז"ל סיפר שבאותה שריפה במארוב נשף גם חיבר שלם מהייטב לב על מס גיטין שהיה בשאלה ביד רבי משה יוסף ז"ל הוי"ט נצטרע מאוד על זה, ואף כאשר הביאו לפניו מהעתקות התלמודים שהעתיק את תירושו עם כל זה לא רצה שוב להדפיס באומרו שרואה שמן השמים אן מסכימים להדפסת הספר).

וסיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל כי דודו הגה"ק משינאווא ז"ל (אחי חותנו הגה"ק רבי חזקוני מקרשאנב ז"ל) ציזה לו שיפסק בדרשותיו כי בכח אמרותיו אשר פלחו כליות ונמסו לבבות בני ישראל כמעט שנוטל עי"ז את כח הבחירה מבני אדם ומעורר על עצמו קטרוגים כי הבעל דבר טען שאין הוא יכול למלאות תפקידו, ובחודש טבת כאשר הגיע רבי משה יוסף לעיר בעקעש - טשאבא ראה שכבר הודיעו בחוצות העיר כי בשב"ק ידרוש דרשת התעוררות לתושבי העיר, והיה נבוך בדעתו כדת מזה לעשות, ושלה דילוג רב מעלעגראמע לדודו הגה"ק משינאווא ז"ל בשאלתו אם מותר לו לדרוש בשבת זו, ומכיון שלא הגיע לו תשובה לפני שבת, עשה פשרה ואמר בדרשתו בשב"ק רק דבר הלכה, ואהרי שב"ק הגיע לו מעלעגראמע שלא דרוש כי בנפשו הדבר, וכמה ימים לאחר מכן נסתלק בפתע פתאום לבית עולמו.

הכוננו! **כולל עצי חיים** **בעל הנס** **רבי מאיר** **בעל הנס** **סניט סאטנא** **אילק דמאור ענין** **הכוננו!**

דינער הראשונה

מוצש"ק פר' תרומה הבעל"ט | תושבי וויליאמסבורג

רבינו: יא, ער איז געקומען פארלערנען דעם שיעור, און האט נישט געקענט פארלערנען, ער איז געווארן אזוי... 'אז מ'מאכט איהם נאך אפשר מאך איך אויך נאך'.
 ביים פעטער ז"ל (מין רבינו בעל דברי יואל) איז אויך געווען אזא מעשה, ער האט אויך אמאל געהערט ווי אזוי א בחור מאכט איהם נאך, האט ער איהם געזאגט 'איך מאך שוין היינט אנדערש'.

*

רבינו: כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל ער האט אמאל געזאגט אויפן זיידן דעם עצי חיים אז ער איז ארויס געגאנגען אויפן פעלד אויפן אוהעלער רבי'ס יארצייט, דאס האט געמיינט זייער אסאך, אזוי איז ער נישט געגאנגען אויפן פעלד, ביים זיידן איז געווען יעדע זאך אויסגערעכנט, א יעדער טריט און יעדע מינוט, אויף די מאמעס יארצייט איז ער נישט געגאנגען אויפן פעלד, אויפן טאטן'ס יארצייט יא אבער אויף די מאמעס יארצייט נישט, ווילסטו צינדן א ליכט צינדט אין שטוב.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: דער סקווערער רבי איז דא געווען פריער, האט ער געזאגט אז ביי זיי אין רוסלאנד איז מען נישט געגאנגען אויף קיין עלטערנ'ס קברים אפילו אויף די יארצייט.

הרב מאהעל וויליאמסבורג: ביי די בעלי בתים איז מען נישט געגאנגען.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: פונעם גר"א איז דא א בריוו אז מ'זאל נישט גיין אויף קיין בתי חיים, 'זה ודאי זיק', גאר א שארפער לשון.

די שוויגער (הרבנית הצדיקת פעסיל לאה בת ח'י' לרפ"ש, אמו של רבינו שליט"א) פלעגט מיר זאגן אז זי איז געווען אין וואלאווע (מקום מגורי אבותיה), אין וויבאלד זי האט נאכנישט חתונה געהאט איז זי קיינמאל נישט געווען אויפן פעלד.

רבינו: יא יא, זי איז קיינמאל נישט געווען, די מאמע האט נישט געוואוסט ווי אזוי ס'האט אויסגעזעהן דער אוהל.

א' הנוכחים: מ'זאגט נאך פונעם וזהן פון רבי מאטעלע האראסטיפלער ר' לייבל, ער ליגט אין שיקאגא, ער האט געזאגט 'וואס האט א בחור צו זוכן אין א בית החיים'

רבינו: דער טאטע איז געווען ביי ר' לייבל, ווען דער טאטע איז אנגעקומען קיין אמעריקא האט ער נאך געלעבט (תוא ה"ל את ספר אביו הרה"ק ז"ל תורי וזה על הל' רבית מכת"ק).

גאב"ד סאטמאר ב"פ: וואו האט ער איהם געטראפן?

רבינו: דער טאטע ז"ל איז דעמאלטס געווען אין שיקאגא, ר' לייבל איז דאך געווען א פעטער (כי הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט ז"ל, זקינו של מין רבינו בעל ברך משה ז"ל, חי התן הרה"ק מהארנאסטייפעל ז"ל), ער איז שוין געווען שוואך.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: כ'זויים, מיין טאטע (הגה"צ ר' אליעזר ז"ל אב"ד אוהעל מח"ס דבר אליעזר) האט מיר פארציילט, אז דעם לעצטן יאר שמחת תורה בינאכט, - מיין טאטע איז דאך געווען אין שיקאגא אין די וועסט-סייד, דעמאלטס האט נאך געוואוינט א עולם דארט - האט ער גענומען צעהן אידן און מ'איז אריבער צו ר' לייבל'ן אין שטוב מ'זאל טאנצן...

כ'האב ביי מיר אינדערהיים בריוון וואס רבי מאטעלע (הרה"ק רבי מרדכי דוד מהארנאסטייפעל ז"ל) שרייבט פאר ר' לייבל כוונות וואס אינזין צו האבן ביי די טבילות, ער שרייבט איהם ער זאל נישט פאסטן, און נישט גיין אין קאלטע מקוואות, ער שרייבט איהם אזוי גרויס.

רבינו: אין פלא יועיץ (ספרו של הרה"ק רבי מאטעלע מהארנאסטייפעל על התורה ומעשים) איז דא אפגעדרוקט בריוון צו די קינדער.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: ביז צום ערשטן וועלט'ס קריג איז ער געווען א שיינער רבי, ער האט געהאט אידן וואס זענען געקומען צו פארן צו איהם אויף יו"ט.

רבינו: אוודאי איז געווען אזוי, ווען ס'איז געווען א וועלט איז געווען חסידים וואס זענען געפארן צו איהם.

ביי די ערשטע וועלט קריג איז דאך דארט אין רוסלאנד געווארן א מהומה...

גאב"ד סאטמאר ב"פ: און ער איז ארויסגעפארן קיין אנטווערפן און קיינער האט איהם נישט געקענט.

רבינו: ער איז דען גלייך געפארן קיין אנטווערפן? ער איז געפארן שפעטער, ס'איז נישט געווען ביי די ערשטע קריג, נאר ס'האבן זיך ארום געשלאגן די ווייסע מיט די רויטע, און מ'האט גע'הרג'ט אידן, ס'איז געווען דעמאלטס א שווערער מצב, ס'איז געווען א הונגער, א ביטערער הונגער, דאס איז געווען אין די יארן תרפ"ב-תרפ"ד.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: ווען איך בין יעצט געווען אין ארץ ישראל האב איך געטראפן דעם קאפישיניצער רבי - כ'בין געווען מיט איהם ביי א שבע ברכות - און כ'האב איהם געזאגט מ'זעהט אז אלע ריוזינער רבי'ס דער קאפישיניצער און דער בויאנער (נכדי הרה"ק מרוזשין) זענען נישט צוריק געפארן, און כ'האב איהם געפרעגט פארוואס זענען זיי נישט אהיים געפארן, האט ער מיר געזאגט אזוי,

געלונגען מיט זייערע ווערטער אז ער זאל צוריק גיין קיין בעלזא.⁸
 נאך די קריג איז געווען אזא ירידה אז לא יאומן כי יסופר, גאנצע חסידישע שטעט זענען געפאלן.
גאב"ד סאטמאר ב"פ: כ'האב אמאל געטראפן אין קעמפ א איד פון אלעסק, וואס געבעך זיינע קינדער זענען נישט צו גאט און נישט צו לייט...
רבינו: נישט קיין איד און נישט קיין גוי...

8

מענין לענין, עי' בס' אלה מסעי (עמ' ע"ו) מה שסיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל, כי בעת שהי' הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה פעם אחת בעיר בארדיוב בא אליו איש חסיד אשר מלפנים הי' מתנהג בחסידות בכל תהלוכותיו, אמנם אה"כ העתיק את מושבו לעיר הבירה פעסט לטובת הכלל, והוצות העיר השפיעו על ביתו, עד שבניו הלכו בלי פיאות הראש, וכאשר נכנס אל המהרי"ד עם בניו, השתומם הרה"ק מבעלזא על המראה לראות את בני האיש ההוא גזוזי פיאות, ובראותו את תמיהת הרה"ק מבעלזא והקפדתו, נענה ואמר על בניו, "זיי לערנען ב"ה זייער וואויל, זיי קענען זייער גוט לערנען א בלאט גמרא", הקפיד מהרי"ד וענה, עס איז א הוצפה און א עזות צו לערנען גמרא מיט תוספות אן פיאות.

עוד ידוע מה שסיפר רבינו ז"ל ששמעו מאיש אחד שעמד שם בשעת מעשה, שפע"א בא להרה"ק מהרי"ד איש חסיד נכבד, אך פיאות ראשו היו טמונות שלא יראו אותם החוצה, והרה"ק הביט בו בתמהון לדעת פשר הדבר כי הוא הכיר אותו מלפני המלחמה שהתנהג בחסידות ופיאותיו היו נראים לעין כל, והתנצל האיש ואמר לפני הרה"ק כי בימי המלחמה רצה להסתיר את חזונו מפני הסכנה לכן הסתיר את פאות ראשו לבל יכירו בו אשר הוא יהודי, נענה הרה"ק ואמר לו: אדרבה, מהאי טעמא היה לך להשאירם בחזק, והם היו מגינים עליך שלא יאונה לך כל רע, כמ"ש (דברים טו.) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

והוסיף ע"ז מרן רבינו שליט"א (שולחן השחר בביל שב"ק פירש"ת וירא שנת תשס"ט לפ"ק בני ברק) דבאמת היא פלא היכי מרומז בפסוק הנ"ל שקאי על פיאות הראש, אכן י"ל עפי"מ"ש בבני יששכר (חודש אלול מאנד ב) כי הנה פאות הראש מישך שייכי גם בימי הקטנות כשעדיין אינו בן מצוה כי גם לקטן צומחים פאות הראש, משא"כ פאות הוקן לא שייכא רק בימי גדלות כשמגיע האדם לכלל בן מצוה כי אין לו זקן בימי קטנות, והנה כשאנחנו נושאים על גופינו י"ג תיקוני דיוקנא (היינו פאות הוקן) במצותיו ית"ש אוי אנהנו מעוררים י"ג מדות של רחמים לעילא, וב' שמות הוי"ה הקודמים בתורה ל"ג מדות הם מרומזים כביכול למצות פאות הראש שנצטוונו שלא להקיף, עיי"ש באריכות, ומסיים וז"ל: וכל זה הוא מקובל בידינו מהכמי האמת עד מפי משה מפי הגבורה, עכזה"ק. ולפי דבריו הקדושים שפיר יובן מה שהסמוך הרה"ק מבעלזא הפסוק של וראו כל עמי הארץ כי "שם ה' נקרא עליך" על פאות הראש, מכיון ששמות הוי"ה שבי"ג מידות חומים על פאות הראש, והבן.

ביו תרפ"ב האט מען נישט געקענט צוריק פארן ווייל מ'האט נישט געהאט קיין פעסער ווייל מ'האבן זיך געטוישט די גרעניצן נאך די ערשטע קריג, און נאכדעם ווען זיי האבן געוואלט אהיים פארן האבן זיי געדארפט האבן א גבאי און איהם אויסהאלטן, און פאר די פאר אידן וואס וועלן קומען צופארן אויף א שבת זאל מען זיי געבן צו עסן, ס'איז נישט געווען דאס צוזאם שטעלן.

רבינו: כ'האב געהערט פון מיין שווער (כ"ק אדמו"ר מוויזשניץ שליט"א) וואס האט געזאגט אויף זיין זיידן רבי ישראל'שע וויזשניצער אז ער איז אויך נישט אהיים געפארן נאך די ערשטע מלחמה, נאר ער איז געבליבן אין גראסווארדיין, פארוואס? ווייל ער איז יא אהיים געפארן און האט געזעהן אז דער עולם איז פארדארבן געווארן, מ'האט זיך אפגעשוירן די בערד, האט ער געזאגט 'איך קען דאס נישט צוקוקן'.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: דאס איז געווארן אין די אכט יאר... און זיי די ריוזשינער רבי'ס האבן נישט געהאט צו וועמען צופארן, אן ווער ס'זאל זיי אויסהאלטן.

רבינו: כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל אז ווען מ'האט זיך שוין געענדיגט די ערשטע קריג און דער בעלזער רב (הרה"ק מהרי"ד ז"ל) איז נאכנישט צוריק געפארן, זענען געקומען חשוב'ע חסידים פון בעלזא בעטן פאר'ן בעלזער רב אז ער זאל צוריק קומען וואוינען קיין בעלזא - דארט איז געשטאנען א אינגל מיט פיאות - האט ער זיי געפרעגט "אין בעלזא איז אויך דא אינגלעך מיט פיאות" - נאך די קריג איז אלעס געווען פארדארבן און שטארק נאכגעלאזט - האבן זיי געזאגט "אז דער רבי איז דא, זענען דא אינגלעך מיט פיאות, אז דער רבי וועט זיין אין בעלזא וועלן דארטן זיין אינגלעך מיט פיאות",⁷ איז זיי

7

עיינ'ן בס' תל תלפיות - בעלזא (עמ' פ"ו) שכשהמהרי"ד זי"ע התגורר במונקאטש (בערך ג' שנים), פע"א הגיע אליו החסיד רבי קלמן ליכט ע"ה מעיר יערסלעב, ושאל אותו הרה"ק האם אצליכם בגאליצע יש ילדים שהולכים עם פיאות ארוכים כאלו, ענה רבי קלמן: דער רבי זיצט דא, און וויל אז ביי אונז ואלן קינדער האבן אויגע פיאות, אז החליט שעליו לחזור לגאליצע, ואכן אחר כמה שבועות מספוח הלז ביום כ"א אדר שנת תרפ"ב חזר הרה"ק לעיירת האלאשין שליד בעלזא.

ציונים ושאר מפלגות של פורקי עול, רעכטע פארטייען און לינקע פארטייען און מ'האט זיך ארום געקריגט.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: ר' מרדכי שפיצער (מתלמידי מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל בסאטמאר) האט מיר געזאגט אז אונגארין איז נתקלקל געווארן שפעטער, ווייל מ'האט נאך געהאט אביסל פרנסה...

רבינו: די סיבה איז אויך געווען ווייל אונגארין איז געווען א דיקטאטור, נאך די ערשטע וועלט'ס קריג האבן האבן די קאמאניסטן איבער גענומען אונגארין אויף אפאר חדשים, נאכדעם זענען געגאנגען אונגארין און פראנקרייך און מ'האט זיי ארויס געריקט, און מ'האט געמאכט א דיקטאטור, ס'איז נישטא קיין פארטייען, ס'איז נישט געווען דארט קיין וואלן, ס'איז געווען דיקטאטור, ס'האט געהייסן א 'רעכטער דיקטאטור', און זיי האבן נישט צוגעלאזט קיין פארטייען, נישט קאמאניסטן און נישט ציוניסטן.

אין טשעכסלאוואקיי איז יא געווען פארטייען, מאסריק האט דעמאלטס געמאכט א ליבעראלע מדינה. אין ראמעניא איז יא געווען וואלן, איז עס צוגורנד געגאנגען, איך רעד שוין נישט פון בוקארעסט, און יענע געגנט, נאר אפילו סיגוט איז צוגורנד געגאנגען.

איך האב געפרעגט ר' מרדכי שפיצער, ער איז דאך געווען פון סאטמאר, סאטמאר איז שוין געווען א גוטע שטאט, האב איך איהם געפרעגט וויפיל קינדער איז געווען אין תלמוד תורה אין סאטמאר, זאגט ער מיר 'אה, אין סאטמאר איז געווען א גרויסע תלמוד תורה, פרעג איך 'זויפיל', טראכט ער אזוי אריין און זאגט יא, ס'איז געווען אכט מלמדים, זאל מען אויסרעכענען פינעף און צוואנציג קינדער פאר א מלמד מאל אכט מלמדים, איז צוויי הונדערט קינדער...

גאב"ד סאטמאר ב"פ: ר' מרדכי שפיצער האט מיר געזאגט אז ממש אין די לעצטע תקופה איז אין חוסט געווען ציוניזעם, און אין סיגוט איז געווען קאמאניזעם, א יעדע שטאט האט א אנדערער פארטיי חרוב געמאכט ר"ל.

רבינו: און דערצו איז נאך געווען א מגיפה פון ליינען - היינט איז דא אנדערע מגיפות - דעמאלטס איז געווען די מגיפה פון ליינען ביכער, ס'איז געווען אידישע פארדארבענע שרייבער'ס, מ'האט אפגעלאכט פון אידישקייט, אז מ'האט אדורך געליינט 'אייך' ביכל איז מען געווען גע'שחט'ן, מ'האט דאס אוועק געבארגט איינער

גאב"ד סאטמאר ב"פ: האב איך איהם אמאל געפרעגט פארוואס קומט ער נישט אריין דאווענען - ער איז שוין געווען א עלטערער מענטש - האט ער מיר געזאגט, דער רבי אין אלעסק האט נישט געהאט א צענטן צו מנחה... און ער האט מיך געבעטן אז איך זאל אריינקומען, און איך בין קיינמאל נישט אריין צו איהם...

די פאר יאר פון תרע"ד ביז תרפ"ב איז געבעך אלעס חרוב געווארן.

רבינו: נאך די ערשטע קריג איז דאך געווען אזא ביטערער חורבן אין אידישקייט... פארוואס האט מען געמאכט דעם בית יעקב? ווייל די מיידלעך האבן נישט געהאלטן קיין שבת... עד כדי כך, האט מען צוואס גענומען אין קראקא צעהן מיידלעך, מזאל עסן כשר און האלטן שבת, אזוי האט אויסגעזעהן דער מצב.

הרב מאהעל מאנסי: דער אויווארער רב (הגה"צ ר' יוסף משה מייזליש זצ"ל בנו של בעל בנין דוד והתנו של הגה"ק בעל כנסת יהוקאל מדעש ז"ל) האט געמאכט אין אויוואר א בית יעקב, האט ער אריינגעשיקט א רעזיגנאציע (מכתב התפטרות) צום קאנצעליי, ווען ס'איז געווען א אסיפה האט מען געזעהן זיין בריוו אז ער וויל ארויס גיין פון די קאנצעליי, פארוואס? פארווען? האט ער געזאגט אז וויבאלד ער האט געמאכט א בית יעקב האט ער פארשטאנען אז מ'וועט איהם ארויס ווארפן, גייט ער ארויס פאר ווען מ'וועט איהם ארויס ווארפן. האט מען געזאגט אז מ'לאזט איהם נישט ארויס גיין.

ער האט געהאט צוויי מעכטער, און זיי האבן איהם אהיים געברענגט וואס טוט זיך אין גאס, וועגן דעם האט ער פארשטאנען אז ער מוז אויך האבן א בית יעקב.

רבינו: און דאס איז שוין געווען אין אונגארין, וואס איז שוין געווען צעהן פאכיג בעסער...

גאב"ד סאטמאר ב"פ: ר' בן ציון געלבמאן (מוקני אג"ש שיחיו בכארא פארק) איז א אויווארער, און ער האט מיר דערציילט ווי אזוי די שטאט האט אויסגעזעהן וואס ס'האט זיך אפגעטוהן מיט די קינדער רח"ל.

רבינו: במשך פון די קריג איז נישט געווען קיין חדרים, אלע מלמדים האט מען איינגעריקט אין מיליטער אדער איז מען געווען 'טמיר ונעלם', איז נישט געווען קיין חדרים, און ס'איז נישט געווען קיין ישיבות. נאכדעם איז געווארן דאס עניות גרויס, עלטערן האבן נישט געהאט קיין דעה אויף די קינדער, מ'האט נישט געקענט זאגן פאר די קינדער מזה אזוי. נאכדעם זענען אריינגעקומען פארטייען (של

און זיי האבן נאך גערעדט אידיש פון שטוב, וואס זיי האבן זיך אנגעלייגט אידישע ביכער.
 דא איז געווען פריער א איד פון שיקאגא וואס איז היינט א ראש ישיבה דאזי אין ריווערדיל, און מ'האט זיך דערמאנט אלטע זכרונות פון אונז אין בית המדרש, אינמיטן דערציילט ער אז זיין טאטע איז געווען פון רוסלאנד און ער איז געווארן נאנט מיט ר' מענדל קאפלאן, דער פאטער האט זיך אייביג ארום געדרייט - פאר'ן דאווענען און נאכ'ן דאווענען - מיט א ספר, ער פלעגט ארויס נעמען פון א גמרא וואס איז געווען צוריסן אפאר בלעטער, און עס מיטגענומען אויפן באס, זיין זידע איז אנגעקומען קיין אמעריקא שנת תרנ"ג, און זיין באבע איז שוין געבוירן געווארן אין אמעריקא, זיין טאטע האט געהאט עלף געשוויסטער, פון אלע צעהן איז נעבעך גארנישט געבליבן, און נאר זיין טאטע האט געהאט א זוכה אז ער נאנט געווארן מיט רבי מענדל קאפלאן, און אלע זיינע קינדער זענען השועב קינדער, ראשי ישיבות. אין די גאנצע וועלט איז נעבעך אזוי געווען, מ'קען עס היינט נישט משיג זיין.

רבינו: דאס איז געווען שוין אין אמעריקא...

צווישן די ערשטע און די צווייטע וועלטס קריג איז געווען זייער א שווערע תקופה פאר כלל ישראל.
גאב"ד סאטמאר ב"פ: עסטרייך אונגארן האבן זיך צוזאם געבראכן.

רבינו: און רוסלאנד איז אויך צוזאם געבראכן, פוילן האט אראפ געווארפן דעם עול פון די רוסן, ביז דעמאלטס איז נישט געווארן פוילן, ס'איז געווען נאר פאלאקן, במילא איז געווען נאציאליזם אין די גאנצע וועלט, און אידן האבן אויך אנגעוויבן צו ווערן נאציאליסטן, במילא איז געקומען דאס ציוניזם און האט געמאכט געוואלדיגע חורבנות, אויסגעליידיגט אלע בתי מדרשות, אדער איז מען געווארן א רעכטער ציוניסט, אדער א לינקער ציוניסט, ס'איז געווען דארט קריגערייען אבער די חורבנות זענען געווען זייער גרויס ר"ל.

גאב"ד סאטמאר ב"פ: אין אוקריינא זענען געווען אסאך משערנאבלער רבי'ס וואס עס פלעגן קומען צו זיי צו פארן אויף יום טוב ארום הונדערט אידן, און דעמאלטס האבן זיי נישט געקענט א מנין צוזאם קלויבן, ס'איז נישט געווען ווער ס'זאל צוזאם קלויבן.

רבינו: יא ליידער, גלתה יהודה מעוני (איכה א.ג.).

וקם רבינו ואמר: המקום ינחם וכו'

פאר'ן צווייטן און דער צווייטער פאר'ן דריטן, מ'קען זיך היינט נישט פארשטעלן וואס ס'איז דעמאלטס געווען.
 כ'האב געהערט אז ווען דער בעלזער רב רבי ישכר בער איז געגאנגען אויפן ציון פון זיין פאטער (הרה"ק מהר"י ז"ל) אויף די יארצייט, איז איינער פון די משפחה אריינגעקומען זאגן אז ווען ער וועט גייט אויפן ציון זאל ער מתפלל זיין אויף זיין צרה, האט ער געזאגט 'דאס האב איך אינזין?!'.
 ווען ער איז ארויס געגאנגען אויפן ציון האט ער געזאגט 'טאטע, אין דיינע צייטן אז איינער האט געוואלט ווערן א שייגעץ האט ער געמוזט גיין פיר יאר אין די שקאח'לעס - אזוי האט עס געהייסן - שמודירן, היינט פאר צוויי גרייזער האט ער א ביכל און ער איז שוין א גע'שחמ'ענער', אזוי האט ער הויך געזאגט ביים ציון.

א' הנרכבים: כל באיה לא ישובן.

רבינו: דער פעטער ז"ל פלעג דאס נאכזאגן.⁹

גאב"ד סאטמאר ב"פ: איך האב געוואוינט אין שיקאגא און עס זענען געקומען דארט אסאך אידן פון פאר די קריג

מן הנכון להעתיק כאן מש"כ מרן רבינו ז"ל בספרו הק' ויאל משה (מאמר לשון הקודש סי' ג) ז"ל: "ובענין חינוך הבנות מאוד מאוד ההכרח להשגחה יתירה בענין הרע ומר ר"ל קריאת ספרים החיצונים שקורין ביכליך הניקחין מעקד הספרים המלאים תאות רעות ומינות וכפירה ר"ל כל מום רע וכל שורשי האבות נזיקין הן ותולדותיהם מונחים בהם, ומטילין ארס בעומק הלב ונפש לכל הקוראים בהם מוקטן ועד גדול, ובעו"ה פשתה המספחת בזה אף בהרבה בתי ישראל הכשרים בתכלית ואין מונעין את בניהם ומנותיהם מהגיון בספרי טמאים כאלו, ואין שמים על לב כי בנפשם הוא, ובפרט בהבנות הקוראה בספרים כאלו בימי נעוריה שדי בה תיכלא על כל מי חי, ושכיח יותר קריאת ספרים טמאים כאלו בבנות יען שאינם עוסקים בתורה, ע"כ כל האבות והאמהות ביהד עם מנהיגי מוסדות החינוך מחויבין להתאמץ בזה בכל תוקף ועוז למנוע בניהם ומנותיהם מקריאת ספרים חיצונים כאלו. ואמרו חכ"ל בפרק חלק הקורא בספרים חיצונים אין לו חלק לעולם הבא. ולא יראה ולא ימצא בחוק ילדי בני ישראל הכשרים ספרים כאלו אשר ח"ו מכריתים חיי העוה"ב ומטילים ארס ופגם מרה בנפש. וכבר אמרו דורשי רשימות כיכ"ל ראשי תיבות כל באיה לא ישובון..." עיי"ש עוד באריכות.

ועי' עוד בס' אבני שוהם (ח"ג עמ' ל"ג) מ"ש מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל בדרשת הספד על מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל ביום א' סליחות תשל"ט, ובתו"ד מוזכר מה ששמענו מפ"ק בעיר סיגעט או בימים האלו אחרי המלחמה הראשונה, וז"ל: "בן שמעתי ממנו כמה פעמים שאמר בדרשותיו על חומרי הענין של קריאת צייטונגען וספרים חיצונים (כבער) ח"ו, וזוכרני בעיר סיגעט שאמר בדרשה אחת בשם החתם סופר ז"ל, ש"ביכל" הוא ראשי תיבות של כל באיה לא ישובון... עיי"ש.

דברות קודש

מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת רעוא דרעווין שב"ק פרשת בא תש"ע לפ"ק

מחשבות לבו רק רע, וחשב מזימות להכשיל את ישראל בטומאת מצרים כדי לעכב את גאולתם, ולכן גזר לא תאסיפון לתת תבן לעם, כי על ידי זה יפוצו בני ישראל בכל ארץ מצרים לקושש קש לתבן, ועל ידי שישוטטו בחוצות מצרים שהוא ערות הארץ יכשלו בהרהורי עבירה, וככה תתעכב גאולתם, עכ"ד. ומעתה כיון שהכריחו המצרים את בני ישראל שיפוצו בכל ארץ מצרים, נפגמו קדושת העינים רח"ל כמ"ש (דברים כט ט) ותראו את שיקוציהם, וכבר אמרו העין רואה והלב חומד וכלי מעשה גומרין, ובכן על ידי גזירת פרעה בקישוי השעבוד להכשילם בהרהורי עבירה, זה גרם להם להכשל בטומאה חמורה בלילה, והלילות השלימו החטא ר"ל. ודבר זה כווננו חז"ל במאמרם שמצטרף לחשבון השעבוד גם הלילות, הדיינו קישוי השעבוד בנפש, מה שהביאם לידי טומאה רח"ל שזה לא היה בכלל הגזירה, ועל כן השלים הזמן.

והנה כתב בנועם מגדים (פ' טהרה) על מאמרם (תמורה יד.) בקדשים לילה הולך אחר היום, כי דרשו חז"ל (עבודה זרה כ:.) ונשמרת מכל דבר רע (דברים כג ט), שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה, וידוע (וזהו שמת דף ג) ששמירת הברית נקרא קדושה, וזהו ירמוז במאמרם בקדשים"ם בעסק שמירת הברית שיחול על ידו שם קדשים, אזי הלילה הולך אחר היום שעברה, וכמעשהו ביום כן תהיה הלילה בו לטהור או לטמא ח"ו, ואם נשמר ונהר מכל הרהור ביום אזי תהיה לילה בו לקדושה, עכ"ד.

ועל פי זה יש לומר בענין הקרבת קרבן פסח, שבא לזכך את נפשות בני ישראל מטומאת מצרים, לכן נתחלק מצותו, מצות שחיטתו הוא ביום בין הערבים, לתקן פגם העינים ומחשבות שביום, ומצות אכילתו הוא בלילה כמ"ש ואכלו את הבשר בלילה הזה, וביום לא אכלוהו כלל, כי מצות אכילת הפסח בא לתקן פגם הקדושה במעשה שהיה בלילה, וכמו במצרים היה החטא ביום ובלילה שלאחריו, כך עשו תשובת המשקל ששחטו את הפסח ביום ואכילתו היה בלילה שלאחריו, וכדק"ל דבקדשים הלילה הולך אחר היום.

וזהו שדרש המדרש זאת חקת הפסח, לב יודע מרת נפשו, ובא לרמוז על עבודת הקרבן פסח שהיה בא לתקן כתמי הנפש של הימים וגם לרבות הלילה, ועל ידי שחיטת הקרבן פסח ביום ואכילתו בלילה, היו זוכים לתקן הרהורי החטא של יום ועשייתו בלילה.

ובזה יתבאר שאלת הבן שהוא שואל בהשכל ובדעת, כי הוא רואה באופן שחיטת הפסח שהלילה הולך אחר היום, על כן הוא תמה ואומר מה העבודה הזאת לכ"ם, היינו בישראל דבכל מקום היום הולך אחר הלילה, וגם מה שנתנה הפסח הזה שאכילתו הוא רק בלילה, שונה משאר הקרבנות שאכילתו הוא גם ביום שלאחריו, ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים, שנענשו המצרים אע"פ שהיה

והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם, ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקוד העם וישתחוו. פירש"י על כשורת הגאולה וביאת הארץ ובשורת הבנים שיהיו להם, והנה הבעל הגדה מותיב שאלה זו לבן הרשע, אמנם א"ו זללה"ה בייטב לב האריך לבאר שהבן שואל כענין בהשכל ובדעת, ומסתברים דבריו לפי סיפא דקרא ויקוד העם וישתחוו, דאם נתבשרו כאן על בן הרשע לשמחה מה זו עושה.

ב) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן ואת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו, איתא במדרש רבה (פ"ט ס"א) זש"ה (משלי יד י) לב יודע מרת נפשו, וצ"ב הקישור.

ואפשר לומר על פי מה שהקשה הרמב"ם ז"ל (הלכות תשובה פ"ו ה"ה) מפני מה נענשו המצריים על שעבדו בישראל, והלא כך גזרה חכמתו יתברך ועבדום וענו אותם. ותירץ הראב"ד שם כי הבורא יתברך אמר וענו אותם, והם עבדו בהם בפרך, כענין שנאמר (זכריה א טו) אני קצפתי מעט והם עזרו לרעה לפיכך נענשו, עכ"ל. והקשה על זה א"ו זללה"ה בעצי חיים (פ' בשלה) לפי מה שכתבו המפרשים (בינה לעתים דרוש טה) דקישוי השעבוד השלים הזמן, הדרא קושית הרמב"ם לדוכתיה מפני מה נענשו המצרים אע"ג שעבדו בהם בפרך, שהרי גם זה היה בכלל הגזירה כדי שיוכלו לצאת ממצרים קודם הזמן, ע"ש מש"כ לדרכו.

אך כ"ק מרן אאמ"ר זללה"ה בברך משה (פ' וארא עמוד לו) ביאר בזה כי הגזירה היתה ועבדום וענו אותם בשעבוד הגוף, והמצריים הוסיפו לשעבדם גם בנפש להכשילם ולהחטיאם, ועל זה לא היתה הגזירה, ועל כן נענשו, עכ"ד. ולפי זה יש לומר גם על דברי הראב"ד שכתב שנענשו מחמת קישוי השעבוד, דקישוי השעבוד היה בזה ששעבדו את נפשם והחטיאו אותם, וכמו שפירש הש"ג הקדוש (מסכת פסחים דרוש מצה שמורה) וירעו אותנו המצריים (דברים כו ו), שעשו אותנו רעים וחטאים לה'. וחטא זה נקרא רע כנוע, והיינו שרצו להחטיאם בחטא הידוע, וכן האריך בזה כ"ק מרן דו"ו זללה"ה בדברי יואל (פ' שמות עמוד קה) מה שאמר פרעה הבה נתחכמה לו למושעין של ישראל, היינו להחטיא את ישראל בחטא הנורא, ובוה נתחכם למושעין של ישראל לעכב את גאולת, דבוה תליא הגאולה, עכ"ד. ומאחר שזה לא היה בכלל הגזירה, על כן נענשו המצרים.

ודבר זה יש להעמיס בהא דאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ) בטעם שיצאו ישראל ממצרים קודם הזמן, שהלילות השלימו הזמן. על פי מה שאמרו חז"ל (עבודה זרה כ:.) עה"פ (דברים כג ט) ונשמרת מכל דבר רע, שלא יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה. והנה כ"ק מרן אאמ"ר זללה"ה בברך משה (פ' שמות עמוד טה) ביאר גזירת פרעה שצוה לא תאסיפון לתת תבן לעם, שלא היתה הכוונה להכביד רק את השעבוד הגופני על ישראל, כי יצר

שיהיה התשובה ברבים, ובזה יתכפר ויכנס הנשמה הן מן הטומאה ביום והן מן הטומאה בלילה כמו בתשובה מאהבה.

ודבר זה נותן לנו חיזוק גדול, עומדים או בימי השוכבים המיוסד לתשובה ובפרט על ההטא המר שגילה לנו הארז"ל שבשבועות הללו שיצאו ישראל ממצרים וקורין בו הפרשה של יציאת מצרים מסוגל לה, והחי יתן אל לבו, לכ יודע מרת נפשו באיזה מצב שנמצאים, כמה זהירים בשמירת העינים וטהרת המחשבה, וכאשר מתחילים לעשות השבון הנפש במצב שעומדים נפשו עליו תאבל, היום קצר והמלאכה מרובה, ויש הרבה מה לתקן, ואיך ימליץ לזכות לתיקון תשובה הראוי, הלא רחוקים אנו מאד ממדרגת תשובה מאהבה, איך ימליץ לבקש מדור זה תשובה מאהבה, הלא אין לנו השגה באפס מה פירושו של תשובה אמיתית בלב נשבר, ואיך ימליץ לבקש להגיע למדרגה גדולה של בני עליה, וכבר אמרו חז"ל (סוכה מה): ראינו בני עליה והמה מועטין, וזה נאמר כבר בדרך דעה, ובדורנו אלה הרי איכא מיעוטא דמיעוטא, ואיך ימליץ לבקש זה, אולם על ידי שמתאספים ברבים ועוסקים בתורה ובתפלה ובאמירת תהלים ברבים, הוי תשובה ברבים ויש בזה כח גדול ונשגב להפוך הזדונות לזכיות.

ובזה יל"פ מה שאמר משה רבינו וגם מקנינו ילך עמנו כי ממנו נקח לעבוד את ה', כי משחיטת הקרבן פסח בציבור, מזה אנו רואים תשובה ברבים יש לו כח להפוך הזדונות לזכיות, וממנו נקח לעבוד את ה', הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשו לשוב בימי השוכבים.

והשי"ת היא בעזרינו שנוכה להרהור תשובה אמיתית, ואף אם ביחיד כמעט אי אפשר להגיע לתשובה מאהבה, עכ"פ נוכה למדרגת תשובה מיראה ברבים, והוא על ידי שיתאספו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לפשפש במעשים ולהתחרט על העבירות שעבר ובקבלה טובה על להבא, וגדול כח תשובת הרבים כתשובה מאהבה ומכפר על כל החטאים, ובשונה ונחת תושעון (ישעיה ל טו), וכמו שפסק הרמב"ם (הל' תשובה פ"ו ה"ה) אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, ובדאי שצריך להיות תשובה בשלימות, ועל ידי שהוא תשובה ברבים יחשב כתשובה מאהבה ובשלימות, ובזכות זה נוכה להושיע בכל מיילי דמיטב, והשי"ת יעזור שהקריאה יעורר הזמן בשבועות הללו שאנו קורין בו הפרשה של יציאת מצרים, ומתאמרא משמיה דרביה"ק מלובלין זללה"ה דפרשת בא הוא מעין ימים הראשונים של חג הפסח, פרשת בשלה הוא מעין ימים האחרונים של חג הפסח, ופרשת יתרו הוא מעין דחג השבועות. ובכן בימים הללו שיש בו מעין זמן חירותנו, נוכה להיות חירות משבי ומאסר היצר הרע, והתפלות יתקבלו ברחמים וברצון לפני הקב"ה, וכימי צאתנו ממצרים יראנו נפלאות, וכמו שריחם הקב"ה על בני ישראל במצרים והוציאם משם, כן ירחם הקב"ה עלינו, ועוד יבא הזמן אשר תחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים, ועינינו תראינה מלכותיך, יזכינו ה' לראותו בעינינו כאשר יהיה התגלות כבוד שמו יתברך בעולם, והשי"ת יעזור שנוכה לתשובה בשלימות ונוכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

גזירת הגלות משום שהחטאו את בני ישראל, וכדי לתקן מה שהחטאו את בני ישראל ביום ובלילה שלאחריו, שוחטים את הפסח ביום ואוכלים אותו בלילה שלאחריו, כדי לעשות תשובת המשקל על מה שהחטאו אותו המצרים.

[ג]

או יאמר באופן אחר קצת, לפרש שאלת הבן מה העבודה הזאת לכם, דהנה בזה"ק (ויחי דף ריש) מפליג מאד שאין מועיל תשובה על חטא זה ר"ל, אמנם במקו"א (ויקהל דף ריד) מבואר שגם על חטא זה מהני תשובה רק צריך תיבותא סגי, ומרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ' ויחי עמוד תקע) יצא לחלק דיש ב' אופני תשובה, וכמבואר בגמרא (יובא פו) דתשובה מאהבה זדונות נעשות זכיות ותשובה מיראה זדונות נעשות כשגגות, והנה סתם תשובה הוא מיראה, ואפשר שעל זה אמרו בזה"ק שאינו מועיל לחטא זה, מה שאין כן בתשובה מאהבה אפשר דמהני גם על חטא זה. אמנם לפי זה נפל פיתא בבירא, כי רחוקים אנחנו מאד מכחינת תשובה מאהבה שהוא למעלה מדרך הטבע, וצריך יגיעה רבה להגיע למדרגה זו שלא יכונו רק לאהבת הקב"ה ולא לאהבת עצמו כלל, וראיתי בני עליה והמה מועטים, ומי הוא זה אשר יכול להגיע למדרגה גבוה כזה לעשות תשובה מאהבה, ואם כן איך יועיל לנו תשובה על חטא זה. אכן יש לומר על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' האזינו) דתשובת הרבים אף אם הוא מיראה מקבלו השי"ת ומחשיבו לתשובה מאהבה, וזדונות נעשות זכיות, והוכיח כן מקרא (הושע יד ה) ארפא משובתם אוהבם נדבה, עי"ש. על כל פנים יש מציאות לעשות תשובה מאהבה, כאשר בני ישראל מתאספים יחד, וכל ביה עשרה שכינתא שריא (סנהדרין לט), הקב"ה מרחם עלינו ומקבל תשובתנו בבחינת תשובה מאהבה, וימים אלו מסוגלים לתשובה על חטא זה, ועל כן נכון שיתאספו בני ישראל יחד בבתי כנסיות ובתי מדרשות להרבות בתורה ובדברי תוכחה ובתפלות ותחנונים לפני הקב"ה, והיה תשובת הרבים, אולי יחוס השי"ת ויקבל תשובת עמו ישראל, עכ"ד. (ועיין ביטב פנים תוכחת מוסר אור א).

ועל פי זה יש לפרש מה שנפסק הילכתא בקרבן הפסח (פסחים צא). דאין שוחטין הפסח על היחיד, כי כבר נתבאר דשחיטת הפסח ואכילתה היה בא לכפר על הרהור היום וטומאה בלילה ח"ו, והנה בני ישראל בחיותם במצרים בשפל המדרגה לא היו מבקשים מהם שישוכו מאהבה, והיה סגי שיעשו תשובה מיראה, וכמבואר במדרש רבה (פ"א סל"ו) וירא אלה"ם (בחינת יראה) את בני ישראל, שעשו תשובה הבינונים וגם הרשעים הרהרו לעשות תשובה, וידע אלהים, שאפילו אחד בחבירו לא היה יודע אלא הקב"ה לבדו, זה מכוון את לבו וזה מכוון את לבו ועושין תשובה. ולזה היו שוחטין את הפסח בחבורה, כדי שיהיה תשובה ברבים, ועל ידי זה היה נחשב כתשובה מאהבה לכפר העוונות.

ובזה יתבאר שאלת הבן מה העבודה הזאת לכם, כי שואל כענין על הלסתא דפסח למה אין שוחטין הפסח על היחיד, כמו קרבן חטאת וקרבן עולה דיחיד מביא קרבן לעצמו, ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים, שנענשו המצרים על ששעבדו בנפש וטמאו את בני ישראל ביום ובלילה, ולכן היה צורך לשחוט את הפסח בחבורה, כדי

נערך ע"י הוועד להוצאת ספרי רבינו שליט"א ותשו"ח להם

די היסטאריע

ה איבער די התייסדות פונעם קופת רבי מאיר בעל הנס

און די גרינדונג פונעם כולל
מיסודם של רבותינו
הקדושים זצוק"ל
לבית סיגוט-סאטמאר
בשנת תרס"ד

אין קורצן פון פריער:

אין די יארן ש"כ - ת' איז די שטאט צפת געווען דער צענטער פון תורה, תורת הנגלה און תורת הנסתר, די גרויסע לייבן די הייליגע תלמידים פונעם אר"י הק' האבן באשוינט די שטאט מיט זייער תורה און קדושה. אויך געפונען מיר אין יענע תקופה די תקנה פון די רבני וויניציא ארויפצולייגן א קאפ-שטייער אויף יעדן בית אב, וואס דאס וועט גיין אויסצוהאלטן די לומדי תורה אין ארה"ק יוצאי מדינתו, אשכנזים ספרדים, פורטיגאל, איטאליע, ווי עס ווארט דארט דערמאנט.

און יעצט ליינט ווייטער:

חלוקת יח"ץ

און ווי מיר האבן שוין דערמאנט און די פריערדיגע מאמרים איז די עיקר עליה אין יענע יארן ארום שנת רנ"ב געווען פון די גולי ספרד, וואס דעמאלטס זענען ארויפגעקומען די גדולי ספרד דער מהר"י בירב און זיין תלמיד מן הבית יוסף א.א.וו. און די אשכנזים וואס זענען ארויפגעקומען האבן אויפגעשטעלט א באזונדערע קהילה פאר זיך אין ירושלים און אין צפת, ווי אויך האבן זיי געשיקט באזונדערע שליחים צו די ווייטע מדינות אשכנז און פולין - וואס האט זיך דאן אנטוויקלט און געווארן דער צענטער פאר תורה און ישיבות צווישן די אייראפעישע לענדער - אז זיי זאלן צולייגן א האנט צו תומך זיין די אשכנזישע אידן יושבי ארה"ק.

אין שאלות ותשובות מהריט"ץ טרעפן מיר עטליכע תשובות בנוגע א מחלוקת וואס איז געווען צווישן די קהילות פון די אשכנזים און די קהילות פון די ספרדים איבער די ענין פון די "חלוקה" - דאן איז דאס

ווער עס איז אביסל באקאנט אדער ווער עס האט אמאל געליינט פון די היסטאריע פון כלל ישראל, ווייסט צו זאגן אז א גרויס טייל מחלוקת און סכסוכים צווישן די חכמי ישראל און רבנים איז געווען איבער די תמיכה און די חלוקה געלטער פון צדקת רבי מאיר בעל הנס, און דער אורזאך דערפון איז טאקע דערפאר ווייל די צדקה איז געווען "קודש קדשים" און די שווארץ אפל פון די גאנצע אידנטום בכל קצוי תבל, דעריבער האבן די רבנים און די גדולי ישראל געשפירט אז עס איז אוממעגליך צו מוותר זיין פון צו שיקן זייער געלט אפילו נאר פון איין געגנט, צוליב די שטארקע חשיבות און הארבקייט פון די חלוקה לצדקת רבי מאיר בעל הנס.

דאס ענין פון די חלוקת התמיכה פאר יעדן לאנד און לאנד טרעפן מיר שוין ביי די תקופה פונעם אר"י הק', דעמאלטס זענען געווען די ספרדים רוב מנין און רוב בנין פון די איינוואוינער אין די ישובים אין ארה"ק,

נאמען יח"ץ, ראשי תיבות י'רושלים, ח'ברון, צ'פת, און עס איז איינגעפירט געווארן צו צוטיילן דאס געלט לויט די צאל נפשות אין די דריי שטעט וואס דארטן איז געווען די הופט פלעצער וואו עס האבן זיך באזעצט די אשכנזישע אידן וועלכע זענען ארויפגעקומען קיין אר"י אויסצולעבן זייערע יארן בקדושה וטהרה אין די הייליגע לאנד.

ווידעראום די ספרדים האבן איינגעפירט א אנדערן סדר אין די אופן החלוקה, זיי האבן געגרינדעט פינעף פושקעס, צום ערשט פאר די שטעט פון יח"ץ [ירושלים, חברון, צ'פת] און אויך טבריה - אויך דארטן האבן זיך דעמאלטס אידן באזעצט אין לויף פון די יארן - און א פיפטע פושקע וואס דאס איז געווען א קופה כללית.

די אלע פושקעס האבן געהאט עקסטערע נעמען, דער ירושלימ'ער פושקע האט מען גערופן - "קופת רחל אמנו". די פושקע פון חברון - "קופת אבות העולם". דער

גערופן געווארן די תמיכה וואס איז געקומען פון חו"ל - אויף איין פלאץ (סימן ק"ס) איז ער דן דארט איבער די תקנה וואס די חכמי הספרדים האבן געמאכט אויף די חכמי האשכנזים אז זיי דארפן געבן א זעקסטל פון די געלט וואס זיי זענען גובה אין חו"ל אויף די הוצאות וואס קאסט אפ די תיקון העיר און אויף צו משחד זיין די רעגירונג, און די חכמי האשכנזים האבן נישט צוגעשטימט דערצו, זייער טענה איז געווען אז וויבאלד די געלט ווערט געשיקט צו שטיצן די יושבי אוהל די לומדי תורה טאר מען דאס נישט נוצן אויף א אנדערן צוועק, און ער פירט אויס דארט אז די חכמי אשכנז זענען גערעכט און די ספרדים קענען זיי נישט צווינגען צו מקיים זיין דעם באשלוס.

אויך טרעפן מיר אין איינע פון זיינע תשובות וואו ער איז דן איבער איינער וואס איז געקומען פון חו"ל און האט מקדיש געווען זילבערנע רמונים - אזויווי אונזערע היינטיגע כתרים פון די ספרי תורה - פאר'ן ביהמ"ד, און עס איז געווארן א גרויסער וויכוח צו וועלכן ביהמ"ד איז געווען זיין כוונה, צי פאר די ספרדים וואס זיי זענען געווען די רוב, אדער פאר די אשכנזים, און ער שרייבט דארט אז ס'איז געווען א דבר פשוט אין אלע פלעצער און די קהילות הקודש פון די ספרדים (אזוי ווי אין שאנע, פורטיגאל טערקיי א.א.וו.) ווען מ'איז מקדיש פאר עניי ארץ ישראל סתם מיינט דאס די עניי הספרדים, די זעלבע איז אויך אין די ערי אשכנז ווי פולין וכדו' ווען מ'איז מקדיש דארט פאר די עניי אר"י סתם מיינט דאס זיכער די יוצאי עירם די אשכנזים, ווייל עניי עירך קודמים.

די זעלבע זאך טרעפן מיר ווי הרה"ק רבי יו"ט אלגאזי שרייבט אין שאלות ותשובות מהרי"ט (ח"ב, חו"מ ס" ס"ט און נ') לגבי די בני אשכנז אליין, אז מענטשן פון איין קהילה האבן א זכות קדימה צו באקומען פון די נדבות וואס איז צוזאמגענומען געווארן פון יושבי עירם פון זייער אפשטאם.

למעשה איז דעמאלטס געגרינדערט געווארן ביי די אשכנזים איין פושקע מיטן

איבערזייניג ביים ציון פון רבי מאיר בעל התם אין טבריא

צענטראלע פושקע האט מען גערופן "קופת ארץ ישראל", וואס דאס האט מען צוטיילט אויף פיר חלקים פאר פיר שטעט.

צפת'ער פושקע - "קופת רבי שמעון בר יוחאי". די פושקע פון טבריא האבן זיי גערופן - "קופת רמב"ן", [די מונה איז אויף רבי מאיר בעל נס, וואס ליגט אין טבריא]. און די

השל"ה הק' - רב ואב"ד הראשון לעדת האשכנזים בעיה"ק ירושלים ת"ו

גדולות ונצורות, סייזן אין עניני רוחניות וואו ער האט מתקן געווען גרויסע תקנות לחיזוק הדת, און אויך אין עניני הגשמיות וואו ער האט געזארגט אויף די שטארקע ארימקייט וואס האט דעמאלטס געהערשט אין ארה"ק און ער האט אויפגעשטעלט צדקה קאסעס פאר דעם צוועק.

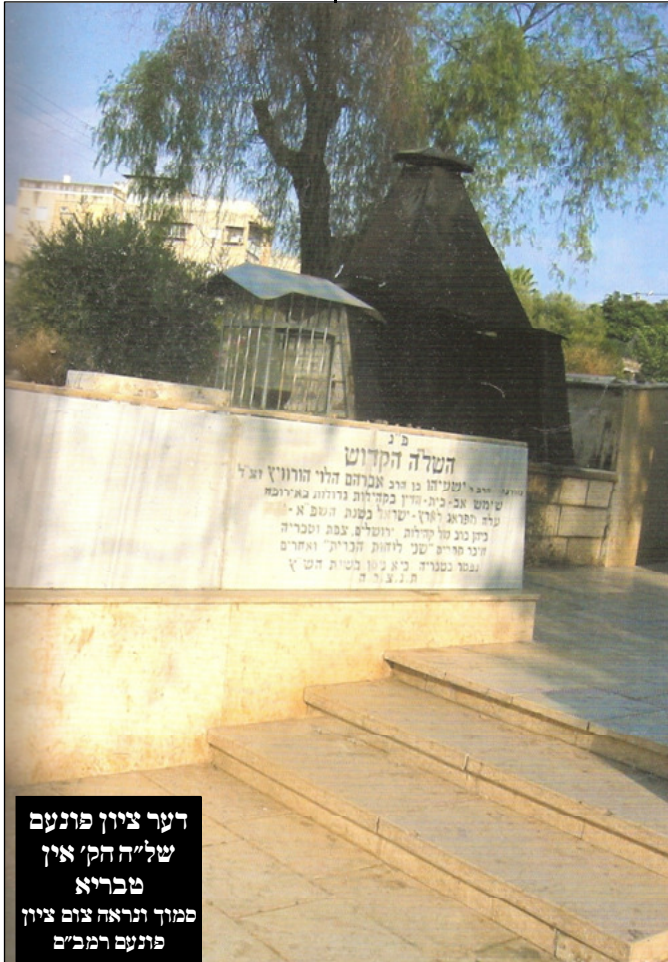
עס איז באקאנט די ווארים-הארציגן בריוו וואס דער של"ה הק' האט געשריבן זייענדיג נאך אין פראג הארט פאר ער איז ארויפגעקומען קיין אר"י ווי ער בעט זיך מ'זאל שטיצן די לומדי תורה בארה"ק.

[אגב עס איז געוויס באקאנט אז דער גאנצער

אין יענע יארן [שנת שפ"ב לפ"ק] איז ארויפגעקומען דער הייליגער של"ה הק' פון פראג זיך צו באזעצן אינעם הייליגן לאנד.

זייענדיג אין דמשק אויפן וועג קיין אר"י זענן געקומען צו איהם שליחים פון ירושלים און פון צפת, און ביידע האבן געוואלט אז ער זאל קומען זיין רב אין זייער שטאט, אבער ער האט געוואלט זיך באזעצן אין ירושלים אזוי ווי ער שרייבט אין זיין באקאנטן בריוו "לבי הי' תמיד על ירושלים ת"ו", עכ"ל. דעריבער האט ער אנגענומען דאס רבנות אין ירושלים עיה"ק ת"ו און ער איז געווען דער ערשטער רב פון די אשכנזישער קהילה בארה"ק.

ספר "של"ה הקדוש" איז געשריבן געווארן בתור צוואה פאר זיינע קינדער און יוצ"ח, איידער ער איז געפארן זיך באזעצן אינעם הייליג לאנד, און זיין גאנצע לעבן האט ער געשטרעבט ארויפצוגיין קיין אר"י, אזוי ווי ער ברענגט באריכות אין זיין ספר של"ה הק' די לשון פונעם חרדים: "וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבוא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה, כבן אל חיק אמו", עכ"ל].

דער ציון פונעם של"ה הק' אין טבריא
סמוך ונראה צום ציון פונעם רמב"ם

טראץ וואס דער של"ה הק' איז אויפגענומען געווארן אלס ירושלימ'ער רב האט האט ער אבער אויך געדינט אלס נשיא אויף גאנץ ארה"ק, אזוי ווי דער לשון פונעם ב"ח אין זיין הסכמה אויפן סידור השל"ה "שערי שמים": "ונתקבל לאב"ד וראש הישיבה בכל קהילות וגלילות ארץ ישראל", עכ"ל. אלס נשיא ארץ ישראל האט ער אויפגעטהון

החזרת העטרה ליושנה: ירושלים עיה"ק

און טויזנטער אידן וועלכע זענען זיך געקומען באזעצן אין עיר הקודש והמקדש.
דעמאלטס האבן די גדולי ירושלים פון די ספרדים באשלאסן צו אויפנעמען אויף זיי א ראש און א מנהיג וואס זאל פירן די שטאט און אלע איהרע ענינים, און פה אחד האבן זיי ממנה געווען הגה"ק רבי משה גאלאנטי - א אייניקל פון רבי משה גאלאנטי הראשון דער תלמיד פון בית יוסף - אז ער זאל זיין דער רב און מנהיג און דורך איהם זאל זיך פירן אלע ענינים פון שטאט בפרט און על פיו ישק די אלע ענינים פון גאנץ ארה"ק בכלל, און מ'זאל זיין סרים למשמעתו אויף יעדן טריט און שריט.

ווי דערמאנט איז די שטאט צפת געווען אין יענע יארן דער הויפט שטאט פון תורה פאר די חכמי ארץ ישראל, די היסטאריקער זאגן אז אין יענע יארן האבן שוין געוואוינט אין צפת לערך פערציג טויזנט נפשות(!).
אין לויף פון די יארן ש"ל-ת' איז אריבער אויף די שטאט צפת זייער אסאך צרות און תלאות, סיידן פון די גואישע שכנים און אזוי אויך צוליב די הונגער וואס האט געהערשט אין אר"י וואס האט צוגעברענגט אז אסאך פון אחב"י זענען ל"ע אויסגעגאנגען פאר הונגער, דעריבער האבן די חכמים באשלאסן להחזיר העטרה ליושנה און זיך צוריק קערן קיין ירושלים עיה"ק, און אין לויף פון די יארן האבן זיך פארמערט דארטן הונדערטער

"ראשון לציון" וואס מיינט דאס?

ביי די הכתרה פון רבי משה האט מען ממליץ געווען אויף איהם די באקאנטע פסוק (ישעי' מא, כז) "ראשון לציון הנה הנם ולירושלים מבשר אתן", די כוונה איז דער ערשטער רב פון ירושלים וואס וועט זיין דער מבשר וכו', און פון דעמאלטס האט מען איהם גערופן מיט דעם נאמען "ראשון לציון", און דער נאמען האט אויך נאכגעפאלגט ביי די קומענדיגע ירושלימ'ער רבנים פון די קהילות הספרדים.

רבי משה גאלאנטי הראשון ער איז געווען פון די "סמוכים" וואס האבן באקומען סמיכה פון זיין רבי'ן מרן הבית יוסף - ווי מיר האבן דערמאנט אין אונזערע פריעריגע מאמרים - און נאך די הסתלקות פונעם מבי"ט אין יאר ש"מ איז ער געקרוינט געווארן אלס דער רב פון צפת, און ער האט זוכה געווען אז זיין אייניקל איז געווען דער ערשטער רב פון ירושלים עיה"ק פאר די קהילות הספרדים.

איבער די פארשאלטענע כת ש"ץ און די שרעקליכע נאכווייען פון יושבי ארץ הקודש

לייענט מיט שפאנונג אינעם קומענדיגן נומער

ה כ ו נ ו !

דינער הראשונה

מוצש"ק פר' תרומה הבעל"ט - בעיר וויליאמסבורג

קרבן עדר ושישואי "ברך משה" רהסודרי סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקוה"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעועבי"א

קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעטמו"מ

"נפש חיה"

ע"ש הרבנות הגדולת
מרת ח' מיילרשי"ע
בת מרן רבינו משה ז"ע
נלביע ח' שבט תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי מנחם משה"

ע"ש
ר' מנחם משה גאנץ
ז"ל
ב"ר דוב ז"ל
נלביע י"ג מנחם אב תשנ"ב
☆☆☆

"תהלה לרוד"

ע"ש ר' משה דוד
טעלער ז"ל
ב"ר יחזקאל משולם ז"ל
נלביע י"א תשרי תשס"ח
☆☆☆

"אבן ישראל"

ע"ש ר' אברהם נתן
בערנאט ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל
נלביע ט"ז חשוון תשנ"ז
☆☆☆

"ציון לנפש חיה"

ע"ש ר' בן ציון בנעט
ז"ל ב"ר ישראל צבי ז"ל
נלביע ט"ו שבט תשנ"ג
והגתו מרת ח' ע"ה
ב"ר יהושע ז"ל
נלביע י"א סיון תשנ"ה
☆☆☆

"חסדי בא"ר"

ע"ש ר' אלכסנדר
בנעט ז"ל ב"ר עזרא ז"ל
נלביע כ"ג ניסן תשנ"ז
והגתו מרת רייזל ע"ה
ב"ר אפרים ז"ל שמעון ע"ה
נלביע ה' סבת תשנ"א
☆☆☆

משא"ת חיים

ע"ש ר' חיים גרין ז"ל
ב"ר מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"א אדר א' תשס"ח
והגתו מרת אסטע
שיינדל ע"ה
ב"ר משה אליהו ז"ל
נלביע י"ב ניסן תשס"ג

"ברכת מוזל טוב"

הגנו משגרים ברכת מוזל טוב חמה ולבבית לאנשי החשובים כל אחד בשמו יבורך

הרה"ח ר' אלימלך קליין שליט"א לנישואי בתו ביום שלישי באולם וגטל

הרה"ח ר' עזריאל שווארץ שליט"א, לנישואי נכדתו

הרה"ח ר' אהרן ורייסהויז שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' שמשון חיים בירנבוים שליט"א
לאירוסיו בננו, נכדו הבה"ח שמעון דוב נ"יז תלמיד ישיבתנו

הרה"ח ר' מרדכי בהן שליט"א

ולאביו הרה"ח ר' משה צבי בהן שליט"א
ולחותנו הרה"ח ר' אברהם חיים ראזמאן שליט"א
לאירוסיו בתו, נכדתם - ולחולדת בתה, נכדתם

הרה"ח ר' שלמה האראוויטץ שליט"א

ולאביו הרה"ח ר' צבי יודא האראוויץ שליט"א
להכנס בננו, נכדו הב' אברהם נ"יז לעול התורה והממונות

הרה"ח ר' משה יוחנן קליין שליט"א, חבר וועד קה"ק עור נישואי
לחולדת נכדו, אצל בנו הר"ר יואל קליין הי"ד, ירושלים

הרה"ח ר' משה יאקאב שליט"א

לחולדת נכדו, אצל חתנו הר"ר נטע גרינוואלד הי"ד

הרב ר' יצחק מאיר לייפער שליט"א

ולאביו כ"ק אדמו"ר מטעמעשוואר שליט"א
לחולדת בננו, נכדו - השלום זכר בבית מדרשו טעמעשוואר

הר"ר בעריש מילער הי"ד

ולאביו הרה"ח ר' משה מילער שליט"א
ולחותנו הרה"ח ר' נח יעקב היימליך שליט"א
לחולדת בננו, נכדס - השלום זכר בבית מדרשו בשכונ

הר"ר משה מנחם מענדל כהנא הי"ד

ולחותנו הרה"ח ר' יעקב שמשון נחום יאקאבאוויטש שליט"א
ולח"ז הרב ר' בן ציון יאקאבאוויטש שליט"א
לחולדת בננו, נכדס

הר"ר משה ווייס הי"ד

ולאביו הרה"ח ר' דוד מאיר ווייס שליט"א
ולחותנו הרב ר' נפתלי צבי בראדי שליט"א
ולוקינו הרב ר' נחמן יאקאב שליט"א
לחולדת בננו, נכדס

"חסדי שלמה זלמן"

ע"ש ר' שלמה זלמן ז"ל
בן ר' מרדכי וויינבערגער ז"ל
נלביע ח' סלו תשמ"ב
☆☆☆

"חסדי ישראל יעקב"

ע"ש ר'
ישראל יעקב איינבערגער ז"ל
נלביע ט"ז אדר תשנ"ז
ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם
פענדל ז"ל נ' כ"ז סיון תשנ"ה
ואמו מרת דינה ע"ה
ב"ר יעקב ישראל הלוי ז"ל
נלביע כ"ב תמוז תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי שמואל וחנה"

ע"ש
ר' שמואל זאב לעווי ז"ל
ב"ר יעקב דוב ז"ל
נלביע ג' תשרי תשנ"ה
והגתו מרת חנה ע"ה
ב"ר חיים משה ז"ל
נלביע י"ב חשוון תשנ"ז
☆☆☆

"אנשי חו"ל"

ע"ש
ר' אביגדור פרידמאן ז"ל
ב"ר נחמ"י ז"ל
נלביע ז' שבט תשנ"ג
והגתו מרת חנה לאה ע"ה
ב"ר יעקב פרענקל מבי"ח ז"ל
נלביע ב' אלול תשמ"ג
☆☆☆

"צב"א מרו"ם"

ע"ש ר'
צבי אלימלך געלבמאן ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל
נלביע ד' אלול תשנ"ט
והגתו מרת בריינדל ע"ה
בת ר' מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"ה תמוז תשנ"ט
☆☆☆

"אפריון נמט"ר קר' שמעון"

ע"ש ר' שמעון דאסקאל ז"ל
בן ר' שניאור זלמן ז"ל
נלביע ז' מנחם אב תשנ"ח
☆☆☆

"זכרון חיים צבי"

ע"ש ר' חיים צבי שווארץ ז"ל
ב"ר חוקי איתמר טובי ז"ל
נלביע י"ג סלו תשנ"ה
☆☆☆

"ממכון שבתו השניח"